

Sverigekontakt

En tidning för all världens svensktalande | Nr 1 mars 2012

Sveriges nya prinsessa – Estelle Silvia Ewa Mary

Wallensteinutställning

Besök i Chile

Poesiskola

Poesi och språkspaningar

Den började bra för oss som inte är överdrivet förtjusta i kyla. Vintern alltså. Men i slutet av januari tog den fart och nu sitter man här någon månad senare och stirrar fortfarande ut över ett snöklätt Göteborg. Men sämre kan man ha det förstås. En tröst är att det blir ljusare och ljusare både på morgnar och kvällar. Men det är väl inget som ni diskuterar som befinner er i länder där vädret inte är samtalsämne nummer ett.

Nordiskt möte

Som flera av er vet så finns det i de andra nordiska länderna liknande organisationer som Sverigekontakt. Generalsekretärerna i organisationerna i Danmark, Norge och Finland kom till Göteborg och Dicksonsgatan under två dagar i januari och informerade varandra om sina respektive verksamheter och framtidsplaner. Sociala medier – FaceBook, Twitter med mera – diskuterades bland annat och det var inte utan att jag kände att jag borde sätta mig in i dessa fenomen bättre.

Nyheter i tidningen

I ett antal nummer av tidningen kommer vi framöver att ha en lättförståelig "poesiskola" och detta med anledning av Tomas Tranströmers nobelpris i litteratur förra året. Arne Johnsson, själv poet, kommer att försöka visa oss att poesi inte behöver vara vare sig svårt eller tråkigt utan snarare vackert och tänkvärt. Vi vet att det är många svenskstuderande som läser Sverigekontakt och det är vår förhoppning att de ska upptäcka även den svenska lyriken. För alla er som gått i

skola i Sverige blir det kanske minnesbilder från svensklektioner där en tappert kämpande litteraturintresserad adjunkt bakom katedern försöker få ett trettiotal oförstående tonåringar att läsa Tegnér's "Det eviga". Var du en av dessa tonåringar så har du nu chansen igen att erövra lyrikens värld.

Ett annat nytt inslag i tidningen är att vi då och då kommer att ta upp nyord i svenskan – med andra ord en liten språkspaning. Varje år publicerar Språkrådet en lista på nya ord som tagit plats i den svenska vokabulären. Några av dem etablerar sig ordentligt och blir ord som ofta fyller en semantisk lucka. Andra ord däremot flammnar upp och dör strax därpå. För alla er som är intresserade av ord och språk i allmänhet så är Språkrådets hemsida en liten guldgruva där man kan hitta svar på mycket och också låta sig förundras över språkets förmåga att anpassa sig till allt som sker.

2012

Sverigekontakt har haft ett bra 2011 tycker jag. Mer om det kan ni läsa om i årsberättelsen längst bak i tidningen. Vi har varit aktiva på många håll och inom många områden och utnyttjat våra resurser väl. Men helt nöjd kan man ju inte vara. Det är bara att gå vidare – både i gamla färör och nya. Under 2012 kommer vi som vanligt att ha sommarkurs i svenska på Billströmska folkhögskolan på Tjörn. Likaså som tidigare år finns det möjligheter att bli folkhögskolestipendiat och därmed få studera en termin på en svensk folkhögskola och det blir som tidigare möjligheter

till lägerskola i Sparreviken för svenska barn och ungdomar bosatta i utlandet.

Vi kommer – som alltid – att på olika sätt stötta svensklärare i olika delar av världen. Projektet runt svenska minnesmärken i utlandet ska fortsätta med samma energi och det är min förhoppning att fler krafter i olika länder ska bidra till kartläggningen. Du som inte känner till projektet sedan tidigare, gå till www.sverigekontakt.se och klicka på "Svenska minnesmärken i utlandet".

Lützenfonden och Göteborgs-Emigranten

Många av er vet att inom Sverigekontakt finns Lützenfonden vars uppgift är att ta hand om och vårda de minnesmärken som är förknippade med slaget vid Lützen 1632. Under våren och en stor del av sommaren kommer en Wallensteinutställning att pågå i Lützen och är ni historiskt intresserade så ta tillfället i akt.

Projektet Göteborgs-Emigranten är fullt av liv och under 2012 planeras en utgivning av Rapport nr 8, som med största sannolikhet är lika intressant som de tidigare sju. Att kartlägga och ge en bild av vad som hände med alla de svenska emigranter som gavs sig iväg från Göteborgs hamn är ett aldrig sinande arbetsfält.

Som sagt

Låt oss hoppas på ett bra 2012. Tror ni er ha någon vän, släkting eller granne som är intresserad av Sverigekontakts verksamhet – informera dem eller ge dem vår hemsidas adress. Vi kan ju inte bli för många och ett medlemskap är inte dyrt. Till sist – har ni vägen förbi Göteborg, kom in på kontoret på Dicksonsgatan 6. Där bjuder vi på kaffe.

Lars Bergman
Generalsekretärare
lars.bergman@sverigekontakt.se

Sverigekontakt

utges av

Riksförningen Sverigekontakt

Riksförningen Sverigekontakt har medlemmar över hela världen som talar svenska och är intresserade av Sverige, svenskt språk och svensk kultur. Föreningen är en ideell organisation med ursprungligt ändamål att hjälpa svenskar och svenskättlingar i utlandet att bevara kontakten med det gamla landet. Numera är verksamheten framför allt inriktad på att främja det svenska språket i världen.

Redaktör och

ansvarig utgivare: Lars Bergman

Layout och tryck

Me University AB 2012

ISSN 0346-2439

Riksförningen Sverigekontakt

Box 53066

SE-400 14 Göteborg

Tel. 031-81 86 50

Fax 031-20 99 02

info@sverigekontakt.se

Besöksadress: Dicksonsgatan 6

Postgiro: 4 05 80-3

Bankgiro: 420-5670

Sverigekontakt 1/2012

99:e årgången

Lösnummerpris 15:00 kronor.

För ej beställda manus ansvaras ej.

www.sverigekontakt.se

Omslag: Sveriges nya prinsessa –

Estelle Silvia Ewa Mary

Foto: kungahuset.se

ORDFÖRANDE HAR ORDET

Många minns nog att föreningen till 100-årsjubileet 2008 genom en heroisk insats av den tidigare generalsekreteraren Lennart Limberg kunde ge ut en mäktig jubileumsskrift. Huvudsakligen speglade denna föreningens öden under de första hundra åren, vilket är naturligt i sammanhanget. Men i mitt avslutande kapitel försökte jag också blicka något framåt. Även det är väl naturligt i en sådan situation.

Bland annat hoppades jag då att föreningen skulle finna metoder att etablera kontakt med tidigare invandrare till Sverige som återvänt till sina ursprungliga hemtrakter. Genom åren har mängder med invandrare sökt sig till Sverige, rotat sig under någon tid, i vissa fall flera decennier, för att – av olika skäl – så småningom flytta tillbaka. Hur många det rör sig om vet ingen, men de är många.

I de flesta fall har de då skaffat sig goda kunskaper i svenska, blivit väl förtrogna med svenska förhållanden, skapat ett kontaktnät, etablerat vänskapliga relationer till många svenskar och upparbetat en ganska självklar lojalitet med sin svenska miljö. Allt detta gör dem till goda ambassadörer för Sverige och viktiga kontaktpersoner när de återvänder till sina gamla hemländer. Att uppmuntra dem till att bibehålla kontakten med Sverige och sina svenska vänner vore en naturlig uppgift för föreningen.

I själva verket ligger en sådan hållning helt i linje med de första tankarna bakom föreningens tillkomst. Vilhelm Lundström hade ju förhoppningar om att de emigrerande svenskarna skulle vårda sitt svenska arv och känna sig motiverade att verka för Sveriges bästa ute i världen. Helst ville han väl att de skulle söka sig tillbaka till hemlandet.

Det är just det som återvändarna nu gör. De är vår tids emigranter i så måtto som de lämnar Sverige, men de återvänder alltså hem, vilket de flesta svenska emigranter inte gjorde. Det finns visserligen reguljära svenskar som emigrerar idag också, men det är ingen stor sak nu för tiden, inte som under den stora emigrationen, då så många svenskar gav sig iväg, ofta under stor dramatik. Man ser väl utflytningen nu för tiden mera som en naturlig följd av att företagsvärlden internationaliseras alltmer.

Det är naturligtvis angeläget att finnas till för alla svenskar ute i världen och efter bästa

förmåga hjälpa dem och deras anhöriga med information, skolmateriel till barnen och vad det kan vara, men detta är ju sådant vi hela tiden håller på med. I samband med jubileet ville vi blicka framåt en aning och fundera över nya arbetsuppgifter, som skulle kunna visa sig fruktbara, som ingen annan tycktes uppmärksamma, och där vi hade särskilda förutsättningar att göra en insats. Som en sådan framstod etableringen av kontakt med återvändare.

Dessa tankar har nu materialiserats. Föreningen har med goda krafter hjälp fått kontakt med chilensare som återvänt till Chile efter många år i Sverige. Med sig i bagaget har de just haft perfekt svenska, ofta en utbildning helt och hållet inhämtad i Sverige och ett livaktigt kontaktnät i båda länderna. De är med andra ord perfekta brobyggare mellan kulturerna.

För närvarande pågår förberedelser för undervisning och bildande av diskussionsgrupper i syfte att upprätthålla svenskan och fördjupa kunskapen om svenska förhållanden på olika plan. Insatserna är i första hand inriktade på Valparaíso och Santiago, där den svenska ambassaden är behjälplig på ett strålande sätt.

Förutom att det känns tillfredsställande när idéer visar sig ha stöd i verkligheten kan de nya initiativen medföra något av nyhetens behag för föreningen. Vi har visserligen haft verksamhet riktad mot Sydamerika förut, men då har det varit redan etablerade specialiteter som mobiliserats. Vi uppmärksammar ju exempelvis fortlöpande svenskättlingarna i Misiones i Argentina.

Studiebesöket i Chile kunde för övrigt kombineras med ett kort stopp i Sao Paulo i Brasilien, där vi flera år haft god kontakt med svenskundervisningen vid Svenska handelskammaren. Det är ett kvitto på undervisningens kvalitet när man får höra en brasilianare läsa upp sin egen översättning av en Tranströmerdikt. Mätte vi få fortsätta att stödja sådan verksamhet.

Bästa vinterhälsningar

Bo Ralph

Riksföreningens årsmöte 2012 i Stockholm

Årsmöte lördagen 12 maj kl. 15.00

Årsmötet hålls i Börssalen i Börs-
huset vid Stortorget i Gamla Stan i
Stockholm. Ingång från Källargränd 4.

På dagordningen står bl.a. följande punkter:

- Upprop av röstberättigade ombud och fastställande av föredragningslistan.
- Behandling av inkomna motioner.
- Överstyrelsens verksamhetsberättelse, föreningens bokslut och revisorernas utlåtande.
- Frågan om ansvarsfrihet för styrelsen.
- Val av ledamöter och suppleanter i överstyrelsen.
- Val av revisorer och revisorssuppleanter.
- Val av valberedning.
- Utlandsmedlemmarnas punkt.

Årsmötesmiddagen

Middagen intas den 12 maj kl. 19.00 i van der Nootska Palatset, S:t Paulsgatan 21 (på Söder alldeles ovanför Slussen). Vi börjar med ett glas mousserande vin. Därefter serveras en tre-rätters meny inklusive dryck och kaffe. Pris: 700 kr per person.

Program söndagen 13 maj

Kl. 10.00 Mottagning och guidad rundvandring i Stockholms Stadshus. Finansborgarrådet Sten Nordin tar emot oss och guidar oss runt i Stadshuset. Samling på borggården kl 9.50.

Kl. 12.00 Avresa med ångbåten Carl Philip från Stadshuskajen till Drottningholm. Under resan, som tar ca en timma, finns möjlighet att äta en lättare lunch eller dricka ett glas öl eller vin (är inte förbeställt och ingår inte i priset).

Kl. 13.15 Guidad visning av Drottningholms slottsteater – ett unikt världsarv. Visningen tar ca 45 minuter. Därefter finns möjligheter att se delar av Drottningholms slott, promenera i Slottsparken eller se Kina slott. Individuell återresa till Stockholm. Båtarna går varje halvtimme, och resan tar ca en timma. En snabbare väg tillbaka är buss och T-bana.

Pris

Resan Stockholm – Drottningholm ToR kostar 170:-. Besöket på Slottsteatern kostar 70:- per person. Sverigekontakt bjuder på guidningen.

Hotell

Vi har förhandsbokat ett antal enkel- och dubbelrum för en natt (12 – 13 maj) i Rica Hotel Gamla Stan, Lilla Nygatan 25. Hotellet är unikt beläget i en fastighet från 1650-talet med personligt inredda rum i gustaviansk stil. Pris för ett enkelrum är 995:- och för ett dubbelrum 1895:- kr. Om Du vill ta något av dessa rum i anspråk måste Du själv boka direkt på hotellet snarast möjligt, telefon 08-723 72 50. Ange Sverigekontakt vid bokningen.

Anmälan och information

Anmälan till årsmötet, middagen och söndagens program ska ske **senast den 11 april** (men gärna så fort som möjligt) per telefon 031-81 86 50 (Riksföreningens kansli). Kostnaden för årsmötesmiddagen 700:- betalas direkt till Riksföreningens postgiro 40580-3 eller bankgiro 420-5670. Kostnaden för hotellrummen betalas direkt till hotellet, och kostnaden för utflykten till Drottningholm betalas på plats.

Information om årsmötet lämnas av Lars Bergman, telefon 031-81 86 56 och om programmet i Stockholm av Sven Salin, telefon 08-99 77 73.

Valärenden

Valärenden inför årsmötet anmäls till valberedningens ordförande Ingrid Ansebo, telefon 031-54 13 69.

Nya perspektiv på slaget vid Lützen

Med utställningen "Die blut' ge Affair' bei Lützen – Wallensteins Wende", som invigs i Lützen 23 mars, riktas uppmärksamheten mot den nyligen funna massgraven på slagfältet och mot Gustav II Adolfs motståndare, överbefälhavaren över de kejserliga trupperna, Albrecht von Wallenstein.

Med inlån från Cheb/Eger, Prag, Jičín och Mnichovo Hradiště i Tjeckien, från Dresden, Güstrow, Stralsund, Greifswald, Halle och Dessau i Tyskland ges en bild av Albrecht von Wallenstein. Han kom från en tjeckisk protestantisk adelsfamilj med gamla anor. Han gick över till katolicismen, vilket var en förutsättning för hans karriär vid kejsarhovet. Han hade stora framgångar som krigsekonom, vilket lade grunden för hans militära bana. Den kröntes slutligen med att han fick hertigdömet Mecklenburg. Vi visar Albrecht von Wallenstein som en av tidens främsta byggherrar – palatsen i Prag, Jičín och Güstrow – mannen som inte skydde några kostnader när det gällde att demonstrera sin makt.

Väl installerad som hertig uppe vid Östersjön korsades hans planer av svenska intressen. Christian IV var redan besegrad och hade på Wallensteins initiativ fått en billig fred. Men Wallensteins varningar för Gustav II Adolf vann inte gehör i Wien, där kejsaren istället lyssnade

Stipendium till folkhögskolestudier hösten 2012

Du som studerar svenska i utlandet har möjlighet att söka stipendium för en termins studier på en svensk folkhögskola. Mer information på vår hemsida www.sverigekontakt.se; därefter går du till "Utbildning". Anmäl dig senast 15 april! Välkommen med din ansökan.

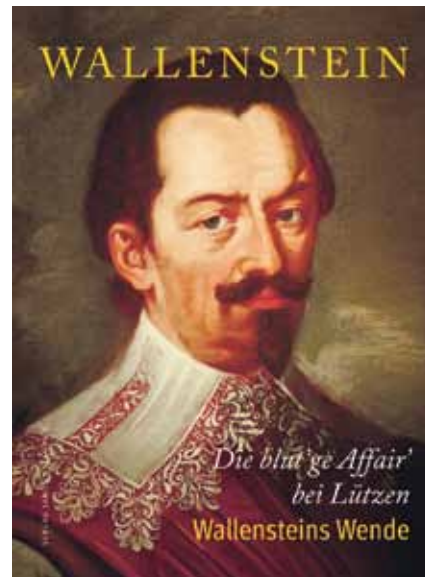
till Wallensteins belackare och avsatte honom som överbefälhavare just när Gustav II Adolf landat på tysk mark. Gustav Adolfs framgångar känner vi till, men att de tog slut i och med att Wallenstein återinsattes har kanske inte framstått lika tydligt i den svenska litteraturen.

Slaget vid Alte Veste var en katastrof för Gustav Adolf, och Lützen var hans försök att ta revansch. Efter det blodiga slaget utkämpade Wallenstein inte några fler stora fältslag. Hade han insett att konflikten inte gick att lösa på det sättet? Mycket av det han byggt upp som hertig av Friedland hade kriget förstört, Mecklenburg hade han redan förlorat. På indirekta vägar sökte han förhandlingslösningar med Sachsen och med svenskarna. I Wien misstänkliggjordes hans militära initiativlöshet och han framställdes som en förrädare. Många av hans generaler anslöt sig för egen vinning till intrigerna. Wallenstein upptäckte faran för sent och hann inte över gränsen till Sachsen innan han mördades. Var han skyldig? Frågan besvarades av kejsaren, som hade den yttersta makten.

En ny gren inom arkeologin har växt fram under de senaste decennierna, slagfältsarkeologin. Med modern teknik – metalldetektorer och GPS – har slagfältet vid Lützen systematiskt undersökts sedan 2006. Koncentrationen av kulor bekräftar att minnesplatsen ligger där striden stod som hetast, att Pappenheims ryttare invecklades i hårda strider på den kejserliga vänsterflygeln, men också att ungefär 10 % av de svenska musketörerna var utrustade med den nya, lättare muskötan som inte behövde någon gaffel. Spår av svenskarnas nattläger efter slaget – och/eller de kejserligas uppställning natten före slaget – har återfunnits: tärningar, tappkranar, fingerborgar, gjutformar för kulor.

Slagfältsarkeologin i Tjeckien presenteras också i utställningen, liksom ett spektakulärt fynd från Wallensteins belägring av Stralsund 1628: två soldater som med en mängd vapen blev kvar i en löpgrav. Den upptäcktes vid utgrävningar sommaren 2010.

Vad hände med de mängder av döda kroppar som blev kvar efter trettioåriga

krigets militära sammandrabbningar? De skriftliga källorna har inte mycket att berätta. Ett utställningsrum i Lützen ägnas åt massgravar från trettioåriga krigets dagar. Här presenteras undersökningar av gravar från Hochtadt an der Aisch, Wittstock, Alerheim och Lützen. Och här redogörs för hur man med moderna naturvetenskapliga metoder kan fastställa om de fallna kom från västra, norra eller mellersta Europa.

Genom intensiva efterforskningar i lokala arkiv har det framkommit att staden Lützen inte mäktade med uppgiften att begrava alla döda som låg kvar på slagfältet i november 1632 utan kallade in hjälp av 200 soldater från Weißenfels. Massgraven i Lützen är den första som påträffats efter systematiskt sökande. Den har nu i sin helhet fraktats till verkstaden i Landesmuseum i Halle där undersökningarna påbörjas under februari månad. Via webcam kommer information om hur arbetet i Halle fortlöper att sändas direkt till utställningen i Lützen.

Kontakter mellan Landesmuseum i Halle och olika museer i Stockholm har förmedlats av Stiftelsen Lützenfonden. Alla tillfrågade museer har visat stort intresse för ett samarbete och planerna innebär att graven, när den undersökts och preparerats, ska ställas ut i Stockholm i sin helhet. Som ett skrämmande sakligt krigsmonument.

Text: Inger Schubert

Språkliga minnesmärken

Allactite

Förra numret av Sverigekontakt innehöll en artikel om svenskan i Amerika. Artikeln beskriver hur en grupp språkforskare från svenska universitet reste till Minnesota för att kartlägga bruket av svenska där. De fann mer än de hade vågat hoppas på. Visserligen var de svensktalande rätt ålderstigna – till sina barn och barnbarn hade de inte fört modersmålet vidare. Men med tanke på att det på förhand hade verkat som om amerikansvenskan var utdöd, måste alltså skörden betecknas som synnerligen god.

Den här sortens språkliga spår skulle passa utmärkt i föreningens minnesmärkessamling på hemsidan; de skulle bidra till att öka andelen immateriella inslag, en ökning som vi i flera tidigare sammanhang har lyft fram som önskvärd. Som immateriellt minnesmärke gäller naturligtvis inte bara amerikansvenskan utan all slags språklig verksamhet i utlandet som minner om Sverige. Det räcker emellertid inte med högst tillfälligt språkutövande – att ha talat svenska på semestern på Mallorca duger inte i sig eftersom det inte har lämnat några bestående spår. Å andra sidan har svenska turisternas närvaro på t.ex. Mallorca präglat den lokala miljön på olika mer eller mindre permanenta sätt. Det finns exempelvis en uppsjö barer med svenska eller svenskklingande namn i nöjesorten Magaluf, och dessa kan man naturligtvis räkna som svenska minnesmärken. (En av de mer populära svensk-

barerna heter tydligen Grabbarna Grus, av en för oss okänd anledning.)

Det förtjänar att understrykas att de språkliga minnesmärkena utgör själva bryggan mellan föreningens minnesmärkesprojekt och dess kärnverksamhet – svenskundervisningen i utlandet. Denna kvalar i sig in som minnesmärke, givet den definition av begreppet som vi etablerat: det skall kunna dokumenteras utomlands och skall erinra om Sverige

på något sätt. Men eftersom undervisningen alljämt pågår blir det, som vi har påpekat tidigare, inte lika självklart att uppfatta det som ett minnesmärke; som minnesmärken vill vi i första hand räkna sådant som påminner om det som inte längre finns.

Å andra sidan är det inte alls självklart att ens de historiska händelser varom många av våra insamlade märken erinrar faktiskt är avslutade i alla avseenden.

Sverigekontakt behöver din hjälp!

Vi söker svenska minnesmärken i utlandet. Under ett antal år framöver avser Sverigekontakt att sammanställa en bank av svenska minnesmärken utomlands – materiella och immateriella – och för detta arbete behöver vi hjälp.

Tanken är att vem som helst ska kunna skriva in en text om något svenskt minne och bifoga bilder genom att gå till vår hemsida www.sverigekontakt.se och därefter i menyn till Svenska minnesmärken i utlandet. Vill du ha mer information om detta så skriv till erik.magnusson-petzell@sverigekontakt.se.

Välkommen med "ditt" minnesmärke!

Även om själva händelsen är överstån- den, innebär ju uppmärksammandet av den genom en stod eller staty att den träder in i våra medvetanden igen och på så sätt får nytt liv. Detta indirekta åter- upplivande innebär förstås inte att hän- delsen som sådan inträffar igen – slaget vid Lützen stod år 1632 och kommer inte att stå igen hur mycket man än uppmärk- sammar och minns det. På så sätt rör det sig inte om någon direkt kontinuitet som med de immateriella märkena. Men minnet av händelsen kan ju leda till så mycket annan levande verksamhet. Just Lützen är ett utmärkt exempel på det (vilket Inger Schuberth visar i sin bok i ämnet från 2007).

Efterlysningen av lånord har gett en hel del intressant. I finskan är de svenska spåren så talrika att man med fördel kan samla dem i grupper efter betydelse. Asta Rauhala meddelar oss följande finska ord för kärll att ha vätska i; samtliga går tillbaka på svenska ord: lasi (jämför med svenskans glas), pikari (sv. bägare), kuppi (sv. kopp), muki (sv. mugg), ämpäri (sv. ämbar), kannu (sv. kanna), tynnyri (sv. tunna).

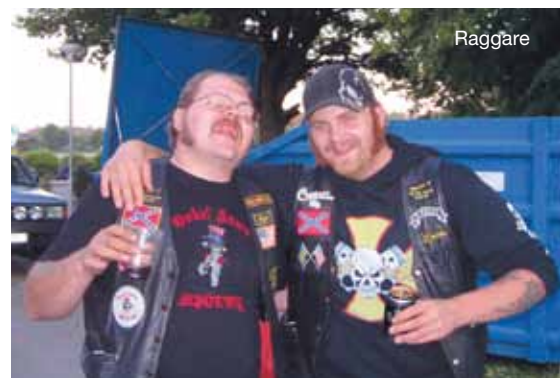
Lånorden i finskan är på ett sätt lite problematiska; många av dem trädde in i finskan när Finland och Sverige ännu var ett enda land. Själva inlemmandet av

svenska ord i det finska språket kunde då ses om en ren inrikesangelägenhet. Det centrala är emellertid nutiden: det finns ett språkbruk i utlandet idag (ord i finskan med svenskt ursprung) som i detta nu erinrar om Sverige i allmänhet och den svensk-finska gemensamma historien i synnerhet.

Besvärigare blir det med en del äldre lånord i finskan, t.ex. ordet för kung: ku- ningas. Den finska ordformen minner om ett språkstadium som i sitt direkta utfö- rande är i det närmaste odokumenterat. Och såtillvida är den ovärderlig; den kastar ljus över den annars dunkla språkliga förhistorien. Men minner den om något svenskt? Det folk som först förde ordet till sina grannar i öst var något slags nordger- maner, men beteckningen svensk fanns knappast vid tiden för införseln. För en nutida svensk är det ändå uppenbart att kuningas erinrar om svenskans kung. Men det erinrar ju nästan lika mycket om norskans och danskans kong, och om engelskans king, och i någon mån också om tyskans König, fast kanske allra mest om nederländskans koning. Vems min- nesmärke är det då? Svaret måste bli: allas på samma gång. Det betyder att kuningas mycket väl skulle kunna platsa i föreningens bank över svenska min- nesmärken. Men

utan en tillhörande utläggning om den äldre samgerman- ska språkhistorien blir det inte bara missvisande utan också tämligen me- ningslöst.

Det finns även exempel på det spe- gelvända: språkliga uttryck i utlandet som är dokumente- rat svenska till sitt ursprung men som folk i allmänhet inte alls kopplar till Sverige. I nätver- sionen av den stora historiska ordboken över engelska, Ox- ford English Dictio- nary, kan man välja att avgränsa sin sökning på en rad olika sätt, bland an- nat till uppslagsord med en särskild etymologi, dvs. be-

stämman på förhand att man bara vill söka upp ord som har ett visst ursprung. Väljer man ord som kan härledas till svenskan får man drygt 100 träffar. En hel del kän- ner vi förvisso igen som svenska ord – raggare, ripa, sloyd, glögg – även om de inte framstår som särskilt integrerade i det engelska språket (notera att glögg all- så skrivs med <ö>, en bokstav som an- nars saknas i den engelska ortografin). De autentiska belägg som presenteras visar att orden snarast uppträder som enskilda glosor med en tillhörande förklaring: ”Raggare, a Swedish subculture engaged in fantasies of American greaser culture” (ur Washington Post från 2007), ”ripa, a sort of grey-grouse” (ur Swedish Life, Town & Country från 1904) etc.

Annorlunda är det med den enskilt största gruppen ord i engelska med svenskt ursprung: de geologiska termerna (och här är vi framme vid spegelvänd- ningen som förutskickades strax ovan). Mineralbeteckningar som acmite, akroch- ordite, allactite, ekdemite, galenobismuti- te, hackmanite, manganbrucite, melano- tekite, orthite, polyargite, sordavalite (fler finns!) har alla myntats av svenska geo- loger – de flesta kring förra sekelskiftet – och tämligen omgående vunnit inträde i vetenskaplig engelska (och andra språk).

Är då alla dessa beteckningar svenska minnesmärken? Ja, de har ju bildats av svenskar (med grekiska ordelement vis- serligen, men det får betraktas som se- kundärt), och sedan gått på export. Fast den väsentliga frågan är ju huruvida de för oss som möter dem idag – eller möjligen de mineraler de betecknar – verkligen erinrar om Sverige eller något svenskt. Och det gör de knappast för sär- skilt många.

Slutligen vill vi som vanligt påminna om att vemsomhelst kan bidra med sitt minnesmärke på vår hemsida. Och det måste förstås inte vara språkliga minnes- märken. Alla bidrag är välkomna!

Text: Erik Magnusson-Petzell

Vi lotsar dig säkert i hamn. I alla väder.

Hos Sveriges största och äldsta stiftelseförvaltare är du i goda händer. Som kund får du tillgång till en bred expertis och unika kunskaper inom hela stiftelse- området.

Kontakta oss på
Institutioner & Stiftelser
031-62 25 16
stiftelser.goteborg@seb.se

SEB

34

Rapport från resa till Chile och Brasilien

Till Sverige kommer varje år en mängd människor från andra länder. De kommer av olika skäl. De flesta av dem lär sig svenska. Många stannar kvar livet ut, de får barn som i sin tur får barn och de blir en del av Sverige. Men så finns det också de som efter ett antal år återvänder till sina hemländer – även detta av olika skäl. I den gruppen finns chilénare, turkar, iranier, somalier, greker med flera. Det som intresserar Sverigekontakt är förstas det faktum att flertalet av dem talar svenska och bildar små grupperingar i sina respektive hemländer där svenska språket blir en minsta gemensam nämnare.

Chile

Efter kuppen i Chile 1973 då president Allende dödades av Pinochets anhängare har det kommit närmare 50 000 chilénare till Sverige. Närmare 10 000 av dem har återvänt efter många år i Sverige. Flertalet av dessa hade gedigna kunskaper och färdigheter i svenska språket då de vände tillbaka och många av dessa var barn och ungdomar. De flesta av återvändarna finns i dag i huvudstaden Santiago och runt staden Valparaiso vid kusten. Vad händer med dessa återvändare i Chile? Tappar de sina kunskaper och färdigheter i svenska? Försöker de behålla sin svenska? Är de anslutna i något slags svensk vänskapsförening? Frågar någon efter deras förvärvade kunskaper från Sverige?

Efter att ha kommit till huvudstaden Santiago en söndag eftermiddag begav vi oss med buss till Valparaiso dagen därpå. Nordens folkhögskola Biskops-Arnö har en filial i staden sedan många år. Lokalerna var inrymda i ett vackert beläget hus med en underbar utsikt över hamnen och havet. Man förstår att Evert Taube blev betagen och kanske inte bara av Rosita Serrano som han lär ha tillägnat "Vals i Valparaiso". Vi mötte Bengt Åkerlund, Juan Diego Spoerer, Enrique Fernandez Moreno, Alejandra Pino och Julia Björkström för en diskussion runt möjligheten att starta en "svenskverksamhet" i Valparaiso. De chilenska deltagarna

var optimistiska och vi kom överens om att i slutet av mars skulle en första inventering av intresset ha skett. Att det fanns dolda svensktalare i staden erfor vi vid ett restaurangbesök när en servitris plötsligt bytte språk och gick över till en utmärkt svenska när hon hörde varifrån vi kom.

Efter att ha återvänt till Santiago någon dag senare träffade vi vice ordföranden i Harald Edelstam sällskapet, Rossana Dresdner och senare under veckan även sällskapets ordförande Anna-Karin Gauding. Båda trodde på möjligheten att åstadkomma något, men påpekade samtidigt – som många gjorde – att det chilenska samhället är djupt politiskt splittrat och att olika grupperingar har svårt att samtala med varandra och även känner obehag att resa till vissa områden. Vi började då få en klarare inblick i de svårigheter som finns att samla chilénare runt något gemensamt. Vi fick även tillfälle ett diskutera med Lisa Clefberg och Stefan Hedin, ordförande och vice ordförande i Svenska Skolföreningen i Santiago. De har ett minskande elefantantal i kompletterande svenska då de svenska företagen skickar ut allt färre svenskar. Vi hade dock möjlighet att få ett samtal med en före detta elev vid skolan, Anton Cornejo Svensson, och frågade honom om hans svenskkunskaper. Han menade att han skulle vilja ha fler tillfällen att använda

sin svenska – nu blir det mest med mammas vänner och mormor och morfar.

"Jag känner att jag kan prata, men det finns ord som jag inte kan säga eller förstå. Då måste jag förklara ett ord med många ord", sa Anton.

Det påståendet är det nog många som känner igen sig i. Skolan har i stort sett inga återvändares barn eller ungdomar. Det ska också i detta sammanhang nämnas att de flesta återvändares barn idag har passerat tonåren, vilket flera informanter nämnde. Man kan dock hoppas att de återvändare som idag är i 30-årsåldern och som har haft hela sin skolgång i Sverige försöker få sina barn tvåspråkiga.

Möte på residenset

På fredag kväll hade ambassadör Eva Zetterberg i sitt residens dragit samman ett 40-tal intresserade återvändare för information och diskussion om möjligheten att åstadkomma någon typ av verksamhet som på sitt program har svenska språket, svensk kultur och svenskt samhälle. Det var ett mycket inspirerande möte med många entusiaster med bred och djup kompetens inom en mångfald områden. Det beslöts att gå vidare och som första åtgärd försöka finna en ur ekonomi- och geografisynpunkt lämplig lokal. Hittar man lokalen så är det betydligt lättare att komma vidare med ett innehåll.

1. Sveriges ambassadör i Chile, Eva Zetterberg. 2. Förväntansfulla åhörare i Santiago 3. Ivriga svenskstudenter i Sao Paulo

Brasilien

Efter Chilebesöket gav vi oss iväg till Sao Paulo, där det under många år funnits en tämligen omfattande svenskundervisning, och på måndag kväll hade vi förmånen att först få information från svenskläraren David Ringbäck och därefter vara med under en lektion. Han har sedan ett antal år undervisat i Swedchams vackra och välutrustade lokaler och har i dagsläget fyra undervisningsgrupper.

Gruppen vi fick tillfälle att följa var imponerande duktiga och hade bland annat denna kväll som uppgift att översätta en dikt av Tomas Tranströmer till brasiliansk portugisiska. Skälet till att eleverna studerade svenska varierade förstås – två av deltagarna var läkare som ville arbeta i Sverige och någon annan var allmänt intresserad av Sveriges kultur. Vi träffade även Swedchams chef Jonas

Lindström och blev informerade om den sverigerelaterade verksamhet som förekommer i Brasilien och hans positiva syn på den svenskundervisning som äger rum på olika ställen. Bara i Sao Paulo lär bortåt 1000 svenskar bo och verka.

Förhoppningar

Förhoppningen är att vårt besök i Chile ska leda fram till att någon typ av verksamhet – språklig, kulturell, samhällelig – som rör Sverige kommer igång, dels i Santiago, dels i Valparaiso. I Santiago var intrycket att om berörda kan dra åt samma håll så kan mycket åstadkommas. Det finns en kraft som bör kunna kanaliseras, men det återstår ännu att se. En annan effekt av besöket var att Riksföreningen Sverigekontakt marknadsfördes då kunskapen om föreningen på flera håll var liten.

I Sao Paulo var intrycket att en väl inarbetad och gedigen svenskundervisning pågår med en utbildad svensklärare. Kanske kan även en grupp som läser ”Kompletterande svenska” komma igång. Sverigekontakt bör i fortsättningen ha ett tätare samarbete med den svenskverksamhet som bedrivs i Brasilien.

Sedan många år tillbaka har Sverigekontakt haft relationer med de svenskättlingar, vars förfäder för cirka 100 år sedan emigrerade till Sydamerika och då framför allt hamnade i Brasilien och Argentina. Områden som Rio Grande do Sul och Misiones är bekanta för oss alla. Idag ser kartan över svensktalarna annorlunda ut. Låt oss försöka stödja dem alla.

Text: Lars Bergman

Svenska skolan i Santiago

Svenska skolan startades av ett par eldsjälar i Santiago år 1991. Första året deltog ca 30 elever i fyra grupper. År 2011 uppmärksammade skolföreningen bildandet 20 år tidigare med en kombinerad sommar- och julfest. Som mest har föreningen haft fem grupper i olika åldrar. F.n. är undervisningen uppdelad i tre grupper; förskolegruppen inräknad. I varje grupp är ca 10 elever inskrivna.

Föreningen har under 20 års tid bedrivit kompletterande undervisning i svenska för barn bosatta i Chile med svenska som språk i hemmet. Många barn har varit med från tidig förskoleålder upp till tonåren. Andra barn har under ett par års tid - då familjen varit bosatt i Chile - deltagit i undervisningen för att senare flytta till Sverige. Ett par år har skolföreningen också haft ungdomsgrupper under kvällstid. Sammanlagt under två decennier har ca 20

personer undervisat. F.n. har skolföreningen tre unga engagerade lärare.

Varje år har skolföreningen ordnat luciafirande som är öppen för alla som vill fira lucia. Full uppslutning alla år med bänkraderna fyllda av stora och små, unga och gamla, många med ett alldeles speciellt minne av luciafirande i Sverige. Det tog dock ett par år innan man insåg att firandet skulle gå av stapeln när värmen lagt sig framåt kvällen för att uppnå den rätta stämningen. I december går temperaturen upp till över 30 grader i Santiago. Skolföreningen har också varje år ordnat midsommarfirande och julfest eller knytkalas för skolans medlemmar.

Föreningen har under åren hyrt lokal i fyra olika skolor. Ett måste när man letat lokal är inte bara ändamålsenliga klassrum utan också ett kök där fikaten kan förberedas. Fikat serveras under rasten för elever och föräldrar.

Pausen med fika har utvecklats till en viktig samlingspunkt, inte bara för eleverna utan också för föräldrarna.

Målet med undervisningen är att eleverna ska kunna förbättra den svenska de använder i hemmet och att få nya upplevelser och tillgodogöra sig nya kunskaper i det svenska språket och i den svenska kulturen. Ett annat mål är att det ska vara roligt i svenska skolan! Att komma på lördag efter en hel vecka i sin vanliga skola ställer extra krav på att undervisningen ska vara rolig och lockande.

Speciella tillfällen i skolans historia har varit svenska författarbesök, svensk film på bio, besök på svenska utställningar samt utflykter. Ett år ordnades en gammaldags marknad inspirerad av Astrid Lindgrens berättelser om Vimmerby marknad. Eleverna har även ordnat temautställningar om Astrid Lindgren & Pettson och Findus.

Sverigepaketet 2011

Informationsdag för högskolestuderande i Finland den 21 november 2011 på Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland

Det årligen återkommande evenemanget Sverigepaketet – en informationsdag om Sverige för högskolestuderande i Finland – ordnades den 21 november 2011 för sjätte gången på Hanaholmens kulturcentrum för Sverige och Finland. Årets tema var kommunikation och framgång och tillställningen lockade 150 finsktalande studerande från flera olika yrkeshögskolor och universitet i huvudstadsregionen.

Programmet inleddes med en kort humoristisk presentation av Nathalie Edman och Jens Osterman, två rikssvenska studenter som deltagit i Sverigepaketet flera år i rad. De berättade kort om vad svenskar vet om Finland och visade för publikens underhållning ett videoklipp om hur finska låter i svenskers öron.

Därefter följde två intressanta presentationer från det svenska näringslivet. Peter Jelkeby, vice VD för Clas Ohlson, berättade om företagets framgångssaga med expanderings från en liten bybutik till en ledande europeisk kedja inom detaljhandeln.

Joakim Wedlund från Roschier Advokatbyrås Stockholmskontor höll sedan ett anförande om skillnader i affärskulturer mellan Finland och Sverige, och hur det

fungerar att bedriva en enhetlig verksamhet som sträcker sig över båda länderna. Med stor igenkänning lyfte Wedlund fram styrkor och svagheter i de båda ländernas affärskulturer och de utmaningar som uppstår när de ska förenas.

Efter inledningsföredragen fick de finska studenterna i mindre grupper förbereda frågor för eftermiddagens panel, som förutom de två företagsrepresentanterna bestod av Hanaholmens direktör Gunvor Kronman och den rikssvenska studenten Mia Malmkvist. Den livfulla paneldiskussionen leddes av Anders Eriksson, direktör för Finlandsinstitutet i Stockholm. Publikens frågor rörde allt ifrån behovet av språkkompetens i en internationell arbetsmiljö till synen på kulturella skillnader mellan finländare och svenskar och detaljer kring de två företagens verksamhet och utmaningar. Diskussionen gled även in på vikten av nordiskt samarbete och orsaken till det faktum att det finns så många fler internationellt framgångsrika svenska kedjor, jämfört med finska.

Efter själva seminariet bjöds det på lättare mat i Hanaholmens restaurang Johannes varefter dagen avrundades

med en visning av den svenska filmen Himlen är oskyldigt blå (Hannes Holm 2010).

Sverigepaket-seminariet arrangerades av Sverigekontakt i Finland rf, Svenska nu och Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland, i samarbete med Språkcentrum vid Helsingfors universitet, Aalto-universitetets handelshögskola, Aalto-universitetets högskolor för teknik, Haaga-Helia yrkeshögskola, Yrkeshögskolan Laurea, Metropolia yrkeshögskola, Sveriges Ambassad i Helsingfors och Filmklubben Walhalla med ekonomiskt stöd av Riksföreningen Sverigekontakt i Sverige, Edita Publishing, Svenska kulturfonden och Kulturfonden för Sverige och Finland.

Text: Lisa Tønnes Lönnroos

Sommarläger i Bohuslän för barn och ungdomar

Läggården Sparreviken drivs av KFUK-KFUM och ordnar sommarläger för barn och ungdomar i åldrarna 9–16 år med aktiviteter som segling, paddling, lekar med mera.

Riksföreningen Sverigekontakt bjuder på kursavgiften för ett antal barn som läser kompletterande svenska i utlandet. Meningen är att dessa ungdomars svenska ska tränas i umgänget med andra som bor i Sverige.

Gå till hemsidan www.sparreviken.se och sök en passande kurs – du finner kurserna under "Sommarläger". Bli ansökan beviljad av Sparreviken vänder du dig till Sverigekontakt (Lars Bergman) med en önskan om att få kursavgiften betald. Du ska bifoga ett intyg från läraren i kompletterande svenska. Välkommen med din ansökan senast 15 maj.

Det handlar om att leva

Anteckningar om poesi. Första delen

I

Tomas Tranströmer, Edith Södergran, Gustaf Fröding, Marie Lundquist, Eva Runefelt, Naima Chaboun, Li Li, Bengt Emil Johnson, Mattias Alkberg... poeter allihop. Men så oerhört olika. Vid en snabb titt i deras böcker kan man tro att de kommer från var sin litterär galax: en ger läsaren texter som är bilder och så sinnrika men samtidigt självklara att det är som ser vi vår omgivning på nytt, en annan sjunger naket och underbart i sin dikt, rent och oskuldfullt eller skorrande, morrande av förtvivlan, ytterligare en annan gestaltar själens rörelser, hos någon ses fåglars och träds rörelser i språkets krumbukter över boksidorna. En skriver om politik, människovärde, demokrati men utan pekpinnar, det känns bara i textens nerv. Och här har en främmande världsdel omplanterats i vår svenska utpost och i samma andetag också tvärtom och i nästa andetag något helt eget, här är modernismens rop och mildhet, vrede och sorg med en botten av litteratur, rock, avlägsenhet och intensiv närvaro.

II

Vad är poesi?

Det började med sången. Ensam eller gemensam, nästan förspråklig, nästan församhällelig men som uttryck för deras undran inför det de såg och deras vilja att berätta, uttrycka glädje, vrede, rädsla, mod. För hur får vi ordning på världen om vi inte berättar om den, skapar sagor, vetenskap, poesi, romaner? Och hur skulle det vara om vi aldrig reagerade på för mycket ordning och regler utan vände upp och ner och ut och in på hela härligheten?

III

Det är tidigt på året, det senaste dygnet har snö fallit, människor och djur rör sig i det vita. Från min utsiktspunkt ser jag en sjö, fält, skog, och närmast mig hus, en strandpromenad, en stadskärnas utkanter – stillhet och rörelse under en vårvinter-

himmel. I höstas, när Tomas Tranströmer tilldelades Nobelpriset, blev Sverige ett poesins kungarrike. I pressmeddelandet från Svenska akademien stod det mycket fint: "för att han i förtätade, genomlysta bilder ger oss ny tillgång till det verkliga". Tittar ut, tänker på detta och en av hans mest kända dikter kommer för mig:

Trött på alla som kommer med ord, ord
men inget språk
for jag till den snötäckta ön.
Det vilda har inga ord.
De oskrivna sidorna breder ut sig åt alla håll!
Jag stöter på spåren av rådjursklövar i snön.
Språk men inga ord.
*Tomas Tranströmer, "Från Mars -79" ur
Det vilda torget (1983)*

IV

Trötthet och leda vid det meningslösa, behovet av att möta det som är ingenting, eller något annat, som överraskar och kommer med tröstande, läkande insikter är universell. Trängseln kan vara värmande och god, men den stänger en också inne, man behöver luft och rum omkring sig och sina tankar!

Allt omkring oss är som språk och vi omsätter det vi känner till berättelser om tillvaron. En ordlös inombords sång följer oss. Den kan handla om fångenskap och sorg men också om plötslig befrielse, en lättnad över att sådär! på en gång känna tomhetens, ingentingens frihet.

V

Det är mycket som utmärker människan som art. Till exempel driften att söka en tillvarons kärna och botten, den där man, med Gunnar Ekelöfs ord vet att "Det som är botten i dig är botten också i andra". Där finns gemenskapen i trängseln men också vetskapen att sökandet efter ensamhet och tomhet delas av andra.

VI

Ann Jäderlund kan också med få och skenbart enkla ord gestalta det som är på gränsen till att förbises, som är nästan osynligt just därför att det är allomfattande. I diktsamlingen *mörker, mörka mörkt kristaller* (1994) skriver hon:

Jag ser koltrasten stå
Framför mig i fjolårslöven
Vid oss växer lugnt en blå
Blomma ensam tyst i löven
Koltrasten rör sig löven
Rör sig sakta mot det blå
Under blomman rör sig löven

Läs detta för dig själv, sakta, tyst, mumlande, viskande eller högt. Känn hur en rad övergår i en annan, likt ett öga som rör sig och betraktar den lilla scenen. För många av er kommer detta att bli en bild av förundran, stillhet, av det ingenting som kan fylla en. För ett ögonblick är Tranströmer, Ekelöf, Jäderlund mycket nära besläktade.

VII

Där finns något av poesins väsen. Det handlar om att leva.

Text: Arne Johnsson
Foto: Rolf Karlsson
Denna artikel är den första i en planerad serie på fyra under 2012.

Arne Johnsson är poet, litteraturkritiker, bibliotekarie. Han är bosatt i Lindesberg. Arne Johnsson har ofta medverkat vid språkdagar och konferenser arrangerade av Riksföreningen Sverigekontakt och/eller Svenska Institutet.

Vällivälli mycket om reduplikation

Alla språk har olika strategier för att klä det man vill få sagt i ord. En betydelse måste förpackas som ljud, eller som bokstäver, om man vill skriva. Det gäller för så solida betydelser som stol och bok. Men det gäller också betydelser som är lite mindre påtagliga. På många språk kan man uttrycka förfluten tid med hjälp av bara en liten ändelse. Så fungerar det på svenska i många fall. Man lägger ändelsen – de till infinitivformen av ett verb och så har man uttryckt att det som hände hände i förfluten tid.

Ungefär så här fungerar det med plural också. Har man en stol heter det stol, har man flera heter det stolar. På svenska är det här med plural inte särskilt enkelt att

lära sig: det finns åtminstone fem olika ändelser som uttrycker betydelsen ”vi talar om flera såna här”. Har man en stol uttrycker man plural med ändelsen -ar, har man en flicka uttrycker man att man har flera sådana med hjälp av ändelsen -or, och har man mer än en bil heter det bilar. –n kan också göra det här jobbet i svenska – flera pianon – och så kan vi låna en internationell ändelse: flera engelska, spanska och franska lånord får ändelsen -s i plural: containers, desperados och cornichons. Dessutom kan man uttrycka plural utan att lägga till någon ändelse alls: ett hus, flera hus.

Jag har aldrig känt mig särskilt nöjd med det svenska systemet för att uttrycka plural. Det är naturligtvis inget problem för en modersmålstalare att lära sig, men

det är inte så enkelt och prydligt när man tänker på det. Engelska och franska sköter sig betydligt bättre i det här avseendet. Om man bortser från en del undantag, så uttrycker man att det finns flera av något genom att lägga till ett -s. Det är konsekvent och snyggt.

Men det finns en lösning som jag tycker är ännu bättre. I en del språk utnyttjar man en strategi som brukar kallas reduplikation. Reduplikation betyder, som man hör på ordet, att man duplicerar ett ord, eller en del av ett ord. Den här

dubblingen kan uttrycka lite olika saker i olika språk, men det är vanligt att det uttrycker att man har fler eller mer eller värre av något. Att säga saken en gång betyder att man har lite grann av en sådan, eller en sådan, och att upprepa ordet två gånger innebär alltså att man har mer eller fler av den.

Indonesiska är ett av de språk som konsekvent utnyttjar reduplikation. En kvinna heter wanita, flera kvinnor heter wanitawanita. En del menar att det faktiskt finns reduplikation på svenska också. Då används den oftast inte för att uttrycka plural, eller ens mer eller värre av något. Klassisk reduplikation på svenska hittar vi istället i uttryck som *stor och stor sade Gustav Vasa*. Möjligen är uttryck som *det blev bara värre och värre* ett exempel på att man kan upprepa ett ord för att förstärka effekten av det.

Men på senare tid har jag hört att ungdomar använder reduplikation just för att uttrycka att vi har mer av en viss egenskap. Hon var väldigt väldigt sjuk, säger svenska ungdomar, oftast födda på sent 80-tal eller så. Det intressanta med väldigt väldigt är att det verkar ha lexikaliserats – förvandlats till ett ord i sig. Det uttalas inte längre som väldigt eller ens väldigt utan snarast som välli. Vällivälli sjuk. Vällivälli rik.

Men inte bara uttalet, utan också betydelseinnehållet verkar ha bleknat lite i detta väldigt väldigt. Det betyder nämligen inte att någon är flera gånger sjukare eller rikare. Snarare betyder det att någon är ganska sjuk eller rik. Hade läget varit allvarligt, om något verkligen varit sjuk eller verkligen rik hade det förmodligen fått räcka med ett väldigt. Att vara väldigt sjuk är alltså förmodligen betydligt värre än att vara vällivälli sjuk. Och det är ju ganska förvirrande. Normalt ska en reduplikation just uttrycka mera något, som i fallet med de två kvinnorna, wanitawanita. På svenska verkar vi inte riktigt få det att fungera. Det är vällivälli synd, på en så smart språklig konstruktion.

Text: Sofia Tingsell

Tisusförberedande skrivkurs på distans för dig med utländsk gymnasieexamen

Planerar du att söka till akademiska studier i Sverige och ta Tisus? Känner du dig osäker på hur man skriver tydliga och välstrukturerade texter? Vi ger en skrivkurs på distans, 7,5 hp, som förbereder dig inför de grundläggande krav som ställs vid ett Tisusprov i skriftlig färdighet. Sök senast 16 april.

www.nordiska.su.se/tisus

Institutionen
för nordiska språk

Stockholms
universitet

”Raus! Raus! Schnell! Schnell!”

”Lägervakterna kom in och röt. Vi tumlade upp och ut, rädda för vad som nu skulle hända. Utanför stod en lång rad med vita bussar med Rödakorsmärke och svenska flaggor på sidorna. Framför stod en grupp män, som talade svenska. Och som talade till oss med vänlig röst! De sade: – Nu åker vi till Sverige!”

Ovanstående är ett sammandrag av inledningen till en artikel, skriven av en av de norskor, som räddades ur koncentrationsläger och fördes hem till Norge av den svenska Rödakorsexpeditionen, som 1945 lyckats komma överens med Heinrich Himmler om att få hämta skandinaviska fångar från olika koncentrationsläger i Tyskland och samla dem i lägret Neuengamme strax söder om Hamburg. Jag hittade dessa rader i ett tidningsklipp ur Hallands Nyheter, skriven av en av de räddade. I samma nummer hade tidningen ett reportage om hur halländska Röda Korset tog emot de befriade norska fångarna på väg upp längs den svenska västkusten och hem – äntligen.

Den här informationen hittade jag för några år sedan bland min mammas efterlämnade tidningsklipp. Den dök upp i mitt minne den 8 oktober 2011, då Göteborgs lokalförening hade ett medlemsmöte ute vid Volvos museum, som ligger vid det numera nedlagda Arendalsvarvet vid Göteborgs yttre hamninlopp.

Här finns den enda kvarvarande av de vita bussarna som ännu är i körbart skick. Det var Volvo-bussar som användes den gången. Docenten emeritus Sune Persson, som 2002 skrev boken ”Vi åker till Sverige” om de vita bussarna var inbjuden att föreläsa om händelseförloppet.

Anledningen till att Sune Persson blev insatt i Rödakorsexpeditionen var att han skrev sin avhandling om FN:s mission i Israel, vilken Folke Bernadotte ledde. Bernadotte blev 1948 mördad av den s.k. Stern-ligan, som betraktade honom som arabvänlig.

Idén om att försöka få hem de norska fångarna vaknade hos den norske ministern Niels Christian Ditleff på norska legationen i Stockholm. Snart utvidgades uppgiften till att ta med även de danska. Ytterst ansvarig blev den svenske utrikesministern Christian Güther, som i februari 1945 uppdrog åt Röda Korset att svara för hemtransporten. Chef blev greve Folke Bernadotte, som var vice ordförande för RK.

Ordförande sedan tiden för första världskriget var hans farbror Prins Carl, som vid det laget var i 80-årsåldern. Lite intressant är det faktum att dåvarande svenska regeringen gav svenska Röda Korset i uppdrag att svara för utväxlingen av krigsfångar från Tyskland, Ryssland, Österrike-Ungern och Turkiet. Prins Carl drog upp riktlinjerna och övervakade personligen genomförandet. Inte undra på kanske att han blev intresserad också av det här uppdraget!

Men det var Folke Bernadotte, som fick uppdraget att förhandla med Himmler. Bortsett från att Himmler då mer eller mindre betraktades som Hitlers efterträdare, var han också chef för SS, som hade ansvaret för koncentrationslägren. Vid den här tiden drogs snaran runt Tyskland åt mer och mer. Ryssarna kom österifrån och närmade sig Berlin. Västerifrån drog de allierade allt längre in i Tysklands hjärtland. På nätterna flög engelsmännen in från nordväst och flög över de halländska skogarna natt efter natt med tungt las-

tade bombplan.

Folke Bernadotte förhandlade fyra gånger med Himmler och lyckades pressa honom till allt större eftergifter. Från början ville Himmler inte släppa ut fångarna ur Tyskland, därav förvaringen i Neuengamme. Ingenting fick heller komma ut. Hitler hade nämligen gett order om att alla läger skulle tömmas och fångarna dödas innan de allierade fick tag i dem. Ordet jude fick inte nämnas.

Försvarsmakten ställde frivillig personal och material till förfogande. Det behövdes en organisation som kunde fungera i ett krigförande land. Chef för organisationen blev överste Gottfrid Björk. Ett 20-tal Rödakorspersonal, sjukvårdare, sjuksköterskor och läkare ingick också.

Västmakterna kunde inte garantera fri lejd, eftersom bussarna rörde sig i en krigszon. Natten före avfärden från Malmö kom en order att bussarna skulle målas vita med Rödakorsmärke på taket och sidorna liksom svenska flaggor. Man målade hela natten och det sista arbetet utfördes på båten.

Rödakorsexpeditionen inkvarterades på slottet Friedrichsruh, som tillhörde Otto von Bismarcks sonson Ferdinand, vars mor varit skolkamrat med Folke Ber-

nadotte. Slottet låg strax norr om Hamburg, Neuengamme strax söder om staden.

Det visade sig att Neuengamme var fullbelagt och det fanns ingen plats för skandinaverna. Tyskarna vägrade flytta bort fångarna till andra läger längre söderut. Alltså, vad göra? Det var som att befinna sig mellan Skylla och Karybdis, att välja mellan pest och kolera. Överste Björck beslöt sig till sist att genomföra transporten med tanke på att fångarna skulle få en drägligare transport än om tyskarna skulle genomföra den.

Bernadotte hade fått tillstånd att transportera 1500 svenska kvinnor gifta med tyskar och deras barn till Sverige. Efterhand gick Himmler med på att flera grupper fick transporteras hem till Sverige. Han hoppades att Bernadotte skulle vara villig att ställa upp som mellanhand i kapitulationsförhandlingar med de allierade.

På kvällen den 1 maj var alla svenska bussar tillbaka i Köpenhamn för vidare transport över sundet till Malmö. Den 30 april begick Hitler självmord. Den 7 maj kapitulerade tyskarna.

Om denna svenska expedition i krigets slutskede finns mycket skrivet. Folke Bernadottes skildring "Slutet: Mina humanitära förhandlingar i Tyskland åren

1945 och deras politiska följder" kom redan efter några månader och innehöll hans personliga minnen. Sune Perssons bok har 2011 blivit utgiven på tyska tillsammans med Åke Svensson minnesskildring, som kom redan 1945. En kritisk framställning av Ingrid Lomfors, Blind fläck, kom 2005.

Därutöver finns ett antal artiklar och böcker skrivna om denna expedition, som i krigets slutskede ledde till att även ett antal svenskar hamnade i hetluften.

Text: Ina Nordquist, ina.nordquist@telia.com
Foto: Björn Zettersten

Nya spännande böcker från Sverige!

179:-

Svikaren
av Katarina Wennstam

179:-

Havsmannen
av Carl-Johan Vallgren

180:-

När skönheten kom till Bro
av Anna Jansson

179:-

Till offer åt Molok
av Åsa Larsson

Gå in på bokus.com och välj bland över 6 miljoner titlar till ytterst låga priser.
Där framgår det även vilka länder vi levererar till.

bokus.com
där alla böcker bor

Agnes Harrach undervisar sina studenter.

Lärarpraktik utomlands – lärorikt på flera sätt

Lärarstudenter, med inriktning Svenska som andraspråk, vid Göteborgs universitet har sedan ett antal år tillbaka möjligheten att göra praktik utomlands. I lärarutbildningen varvas de teoretiska universitetsstudierna med verksamhetsförlagd utbildning (VFU), dvs. praktik. Praktikperiodernas längd varierar mellan terminerna, men varje termin består som minst av två och som mest av fem veckors praktik. Studenterna som under hösten 2011 valde att praktisera i Budapest respektive Barcelona har beskrivit sina upplevelser som både professionellt och kulturellt utvecklande.

Lustfyllt lärande i Budapest

Av alla de europeiska städer som föreslogs blev Budapest vårt val eftersom ingen av oss varit där tidigare. Förutom en givande praktik såg vi fram emot mötet med en historisk stad med billiga bakverk och varma källor.

Vi visste redan från början att schemat skulle bli fullspäckt med både undervisning och andra aktiviteter. Vi visste också att vi skulle få vara med på en intensivkurs för läkare som ska flytta till Sverige för att arbeta. Något som imponerade på oss var hur långt kursdeltagarna kommit i sin språkutveckling på så kort tid men också hur ivriga de var att lära sig det svenska språket. Läraren som vi fick följa under dessa veckor heter Agnes Harrach och är utbildad lärare i geografi och tyska. Hennes stora intresse för Sverige har lett till att hon på egen hand lärt sig språket som hon numera undervisar i.

Språkutveckling med "Doktor Lejon"

Före resan fick vi höra att undervisningen utomlands ofta kunde vara mer strikt och "gammaldags" än i Sverige. Men den undervisning vi fick vara med om tyckte vi var både varierad och strukturerad men framför allt rolig. Något som Agnes prioriterade var att kursen skulle vara lustfylld för så väl henne själv som för eleverna. Men när lådan med leksaker kom fram och handdockan "Doktor Lejon" introducerades på lektionen blev vi först lite förvånade. Det här arbetssättet var vi inte vana vid på universitetet, likväl tog det inte lång tid innan vi själva var med i leken och hade förstått det språkutvecklande syftet. Agnes spelade upp en sjukhussituation, med hjälp av olika leksaker,

som eleverna sedan fick återberätta. De kunde koppla berättelsen och de ämnes-specifika orden till de konkreta föremålen (leksaker) vilket underlättade när de själva skulle återberätta historien. Lektionen kändes kreativ och rolig samtidigt som eleverna fick öva både hörförståelse, relevanta ämnesord och grammatiska strukturer. Denna lektionsidé och andra konkreta tips blev också mycket uppskattade av våra kurskamrater hemma i Sverige. Ett annat exempel på Agnes arbetssätt var att en lektionsdag lika gärna kunde förläggas i saluhallen som i klassrummet. En dag gjorde vi en heldagsutflykt med Agnes och ett par av eleverna till deras hemstad där de guidade oss runt. Samtidigt fick de möjlighet att öva på sin svenska i ett sammanhang där de kunde utgå från sina egna förkunskaper. Ur en pedagogisk synvinkel är detta sätt att arbeta mycket språkutvecklande då eleverna får ett kontextuellt stöd till det de vill uttrycka. Vi fick även möjlighet att besöka droppstensgrottor, museer och marknader tillsammans med kursdeltagarna. Utflykterna diskuterades vidare i klassrummet och eleverna fick skriva texter om sina upplevelser. För oss blev det förstås ett fantastiskt sätt att uppleva Ungern på!

Jantelagen och "det ungerska temperamentet"

Under veckorna i Budapest fick vi inte bara erfara skillnader och likheter i undervisningen utan även i kulturen. Människornas öppenhet och gästvänlighet var något som vi tyckte var utmärkande redan från första dagen. Vi såg mycket i Ungerns traditionella hantverk och seder som liknade det svenska och utifrån spelet "Lingon, lädvin och långkalsonger"

hade vi många härliga diskussioner kring de typiska dragen hos befolkningen i respektive land. Spelet är ett sällskapsspel som tar upp stereotypa egenskaper hos den svenska befolkningen. Varför äger till exempel 95 % av svenskarna en spikmatta eller en sodastreamer och varför äter var och varannan svensk tacos på fredagar? Det blev också många intressanta jämförelser mellan jantelagen och "det ungerska temperamentet", som eleverna själva uttryckte det. Bland annat tyckte eleverna att svenskar ofta ursäktar sig själva medan ungrare är stolta över det de är bra på och har lättare att ta till sig komplimanger. Denna jämförelse var vi beredda att hålla med om samtidigt som vi på det stora hela kände att våra kulturella likheter var större än skillnaderna.

Efter 14 intensiva men underbara dagar lämnade vi Ungern med många nya upplevelser och insikter. I bagaget fick vi med oss en vidare förståelse för andra kulturer och hur det är att lära sig svenska som ett andraspråk i vuxen ålder. Den här resan har givit oss ett större självförtroende och en större säkerhet i vår lärarroll och vi hoppas att många fler studenter får samma möjlighet i framtiden.

Text: Ida Blomqvist och Annelie Svensson

Barcelona – ”det var en lite annan bark”

Trädens bark får för oss symbolisera såväl de kulturella som de språkliga skillnader vi fick uppleva under vår utlandsförlagda lärarpraktik i Barcelona. Barken fyller samma funktion för alla träd men ser annorlunda ut beroende på trädsort, precis som språk och kultur.

Kulturupplevelser och kulturskillnader

Tre timmar flygtid till en sex dagars arbetsvecka. När vi kom till Barcelona tog det flera dagar att komma in i det höga tempot. Våra handledare Dea, Amanda och Anni förklarade dock för oss att allt var i sin ordning, för det tar ett par dagar att aklimatisera sig. Och efter ett par dagar hade vi mycket riktigt vant oss vi tempot och de långa arbetsveckorna. Synen på skolgången skiljde sig från vad som kan tyckas vara den svenska synen, vilket även våra handledare intygade. Redan vid treårsålder börjar barnen i skolan och får sina första läxor. En sex-åring som vi mötte gick i skolan mellan 8 och 5, därefter läste hon svenska som modersmål med oss i två timmar, för att sedan läsa läxor på kvällen. Det verkade som att deras syn på den svenska skolan var att den var för slapp snarare än att deras var för hård. Det rådande fokuset på språk upplevde vi tydligt, då alla barn och ungdomar vi mötte talade minst tre språk (katalanska, spanska och svenska) eller flera. Den spanska skolan verkar också vara betydligt mer språkriktad än den svenska, vilket vi tror kan bero på att alla elever av kulturella skäl läser såväl spanska som katalanska obligatoriskt. Även synen på språkinläring verkar skilja sig, då det kan uppfattas som att den i Spanien mer vilar på teorin om den traditionella grammatiken. Medan de teoretiska vindarna i Sverige mer blåser åt det sociokulturella hållet. Det språkkulturella möte som uppstod gav oss ett avstamp till att pröva våra egna vingar, vilket ledde till erfarenheter och insikter som bredade vårt perspektiv av språkinläring.

Djupare kunskap – de fyra f:en

”Hm nä, den där övningen kommer nog aldrig att fungera i denna grupp”. Trots att våra handledare ibland var lite misstänksamma emot våra undervisningsförslag, gav de oss ändå möjligheten att

pröva dem, och vi gjorde främst olika interaktionsövningar med så väl unga som vuxna studenter i många olika grupper. För oss har den teoretiska faktakunskapen om språkinläring ur ett sociokulturellt perspektiv gett oss förståelsen av hur viktigt samtalet är för en funktionell språkinläring. De interaktionsövningar som vi genomförde sågs som positiva av såväl elever som de först lite tveksamma handledarna. Genom detta fick vi en förtrogenhet till arbetssättet eftersom känslan av att med noga planering, anpassning och introduktion av undervisningssituationerna, så går det faktiskt att använda arbetssättet i verkligheten trots kulturella skillnader. Med den verksamhetsförlagda utbildningen upplever vi att fakta, förståelse och förtrogenhet gett oss en djupare kunskap, som har utvecklats till färdighet i vår framtida undervisning.

Grammatikförståelse

Det som gör vår utlands-VFU till en unik totalupplevelse är inte bara kunskapsfördjupningen inom det sociokulturella perspektivet, utan även den utveckling vi själva fick på det personliga, sociala, språkliga och kulturella planet. Ett konkret exempel är hur vår förståelse för vad goda kunskaper i grundläggande grammatik hos eleven har för fördelar och därmed dess vikt för språkinläringen. Eleverna i Barcelona har i och med den traditionella grammatiken mycket goda grammatiska kunskaper, vilket höjde kvalitén på deras samtal i interaktionsövningarna till en hög metaspråklig nivå.

Tackord

Stipendier och god organisation gjorde utlandspraktiken möjlig; stipendier från Adlerbertska stiftelsen gav den ekonomiska möjligheten, och Göteborgs universitet och institutionen för svenska som andraspråks goda inarbetade organisation och kontakt med svenskföreningar och Riksföreningen Sverigekontakt, stod för den praktiska möjligheten tillsammans med de lärare inom skolföreningar, universitet och andra organisationer som bedriver svenskundervisning i utlandet, vilka med engagemang tog emot oss lärarkandidater. TACK!

Text: Daniel Wadlert och Gabriela Pflügler Zivlak

Kommunikationen vinner över grammatiken

Hur funktion blev viktigare än form inom undervisningen i moderna språk – och hur Europarådet förändrade svensk språkundervisning

Det kommer kanske inte som någon direkt överraskning att attityderna till hur man bäst lär sej ett språk förändrats under årens lopp. Detta syns tydligt även i svenska kursplaner. Från att på 60- och 70-talen varit inriktade mot formella kunskaper som grammatik och det väldigt beskrivande uttalsvård, ändras kursplanerna under 90- och 00-talen till att fokusera på kommunikation.

Efter andra världskriget bildades samarbetsorganisationen Europarådet. En av rådets uppgifter är att arbeta med språkinläring och närmare femtio medlemsländer samarbetar. Under flera år jobbade man fram ett ramverk för inläring av språk där Sverige deltog aktivt. 2001 publicerades så detta stora ramverk som syftar till att vara användbart i all tänkbar språkundervisning. Dokumentet beskriver allt ifrån Europarådets språksyn till olika modeller för att konstruera färdighetsskalor, det är också dessa skalor som är tätast förknippat med ramverket. Europarådet kommer fram till sex olika nivåer av språklig färdighet där A1 är nybörjarnivå och C2 är den mest avancerade nivån. Dessa nivåer, A1, A2, B1, B2, C1 och C2 går sedan igen i en uppsjö av skalor för att bedöma inlärares kompetenser. Just de kommunikativa kompetenserna är något som går som en röd tråd genom hela ramverket. I den summerande globala skalan för språk-användning nämns till exempel för nivå A1 att inlärares ”kan förstå och använda välkända, vardagliga uttryck och mycket grundläggande fraser som syftar till att möta konkreta behov”. Redan i den lägsta nivån ställs krav på att kunna använda

sina färdigheter. Det blir ännu mer tydligt i frasen att inlärares ska kunna ”samtala på ett enkelt sätt under förutsättning att samtalspartnern talar långsamt och tydligt och är beredd att hjälpa till”. Det är tydligt att man enligt Europarådet inte lär sej ett språk isolerad utan att man redan från första början ska använda sina kunskaper för att kommunicera. Det slås också fast att man givetvis behöver hjälp.

Märks då detta i svenska kursplaner? Ja, i allra högsta grad. Tittar man närmare på de kursplaner som funnits för gymnasiet ser man att de från 1965 och 1970 speglar en språksyn inriktad mot formella kunskaper och korrekta språkproduktioner medan de från 1994, 2000 och nu senast 2011 har starka influenser av Europarådets ramverk med de kommunikativa kompetenserna som främsta mål. De tidiga kursplanerna förespråkar textläsning för att vidga förståelsen och i längden även för att producera egna språkligt korrekta fraser. I de senare årens kursplaner återfinns mål som att vidga den kommunikativa kompetensen genom olika språkliga aktiviteter. Skrivna text är längre inte det all undervisning ska kretsa kring. Att använda det man kan är däremot centralt, och detta ska göras genom aktiviteter.

Det är faktiskt så att ramverket blir viktigare ju senare kursplan som studeras. Ett exempel på detta är det så kallade flerspråkighetsbegreppet. I Europarådets definition skiljer sej flerspråkighet från mångspråkighet i bemärkelsen att mångspråkighet är en individs olika språk hon kan växla emellan. Flerspråkighet däremot är något som så att säga ”passar bättre” i inläringens och undervisningsområde då det syftar till att beskriva de olika språkliga kompetenser inom olika språk som samexisterar hos inlärares. Samexistens är nyckelordet här. Ett enkelt exempel på det skulle kunna vara att som svensk inlärare koppla en engelsk översättning till en spansk glosa för att underlätta inläringens. Spanska ord liknar ofta de engelska, och varför inte använda de kunskaper man redan har? I ett

Europa där det deklarerats att man bör sträva efter att alla invånare ska behärska minst två språk utöver sitt modersmål är flerspråkighet utan tvekan en möjlighet till framgång. Just termen flerspråkighet återfinns i kursplanen från 2011 men inte i de tidigare.

Ett annat område där inflytandet av ramverket syns är hur moderna språk delas upp nuförtiden i Sverige. Borta är de så kallade B- och C-språken. Numera läses språk i steg där steg 1 är nybörjare och steg 7 är den mest avancerade nivån. Det ska dock sägas att moderna språk steg 7 inte korresponderar med ramverkets C2, som ligger på en högre språklig nivå. Detta är ett resultat av att ramverket ska kunna användas i all typ av undervisning medan de svenska kursplanerna är skrivna för ett specifikt syfte. Det är förståeligt att en svensk elev i gymnasiet inte kan krävas på samma kompetenser som exempelvis en arbetssökande invandrare i något europeiskt land som går kvällskurser i målspråket.

Vinner då kommunikationen över grammatiken? Lite tillspetsat kan sägas att javisst gör den det. Borta är kraven på formell korrekthet i kursplanerna. Borta är kraven på uttalsvård. Borta är kravet på en funktionell grammatik. Numera är det ju språket i sej självt som ska vara funktionellt. Grammatiken som sådan kan sägas ha fått en underordnad roll som en del av en kommunikativ kompetens. De upprörda ropen om en ”flumskola” bör emellertid tystas redan här: För att uppnå en fungerande kommunikation krävs givetvis ett språk där parterna förstår varandra, och detta uppnås lättast genom ett någorlunda standardiserat språk. ”Att göra som man vill” är inte accepterat - vem kan man då kommunicera med? Fråga er dock detta: har det stört kommunikationen att jag skrivit ”sej” istället för ”sig” flera gånger i denna text? Jag hoppas sannerligen att informationen har kommunicerats ändå.

Text: Victor Jorméus

A group of children are posed in a classroom. The background wall is covered in a colorful mural of savanna animals including giraffes, zebras, lions, cheetahs, and elephants. In the foreground, several children are sitting on colorful mats (orange, green, red). One child in the center is wearing a blue t-shirt with the text 'IST Utvärderade Kifan'. Another child in the foreground is wearing a yellow polo shirt with the 'IST' logo. A boy on the right is holding yellow building blocks. A window is visible on the right side of the frame.

”...så jag kan prata med mamma och pappa...”

Att få undervisa i kompletterande svenskundervisning i utlandet är en spännande utmaning. Det är en förmån att få vara två lärare i en grupp på 4-5 svenska elever. Som lärare kan man i hög utsträckning arbeta individuellt även om gruppen befinner sig på varierande nivåer. Utmaningen ligger i att inomhustemperaturen kan ligga på +28 grader, hög luftfuktighet, ingen fungerande AC, alltför korta lektioner på 30/60 minuter samt att lektionen ligger sent på eftermiddagen.

Svenska skolföreningen, Dar es Salaam i Tanzania registrerades 1970 efter att tidigare ha hetat Nordiska skolan. Detta efter en överenskommelse mellan Tanzanias regering och Sverige. 1981 invigdes skolan officiellt av Drottning Silvia och Tanzanias skolminister.

Skolan bedriver förskola för barn i åldrarna 1½–6 år, nordiska språkklasser (svenska, danska och norska som erbjuds för barn från 6 år) samt en mängd olika eftermiddagsaktiviteter för barn i åldrarna 5–15 år och sportaktiviteter. Idag är skolan en samlingspunkt där barn och föräldrar ofta möts vid den skuggiga lekplatsen, aulan, swimmingpoolen och tennis- eller fotbollsplanen.

För närvarande finns det ca 60 barn samt 12 lärare. Skolan står för demokratiska värderingar, lika värde för alla barn och respekt för varandra. Skolan arbetar efter de nordiska pedagogiska principerna att

- utveckla språket
- träna social kompetens
- utveckla motorik genom samspel och lek med hänsyn till varje barns förmåga.

Vi firar traditionella nordiska helgdagar som Lucia, jul, fastelavn och påsk. För att barnen ska ges möjlighet att förstå och lära känna Tanzania har vi en temamånad med ”Afrikansk kultur”. Barnen får sjunga, dansa, leka, göra leksaker och smycken, äta lokala maträtter, måla enligt denna kultur. Månaden avslutas med en ”Ngoma” trumfest där barnen får visa upp sina danser, sånger, leksaker med mera, iklädda traditionell Tanzaniaklädsel.

Skolans ”Youth Club”(fritidsgård) är en plats där äldre barn med nordisk bakgrund kan mötas efter skolan och delta i varierande aktiviteter såsom bakning, bordtennis, simning, fotboll, tennis och filmkvällar.

”Svenska för kompletterande undervisning av svenska elever i utlandet”

Den svenska kursplanen ligger som grund för undervisningen. Det är mycket betydelsefullt att kunna förstå sin egen kultur och språk när man möter ett annat språk. Att vara flerspråkig är en tillgång och det är vår uppgift att få vara med i denna process. Syftet som beskrivs i kursplanen är att vidareutveckla ”kunskaper i och om svenska språket” I undervisningen ger vi eleverna möjlighet att tala, skriva och läsa på svenska. De får också komma med sina egna åsikter och tankar i olika diskussioner. Genom att rita och måla får de möj-

lighet att beskriva kultur, traditioner och natur i Sverige. När de arbetar på detta sätt kan de sedan jämföra olika kulturer. Att lära sig att ta hänsyn och lyssna är en viktig ingrediens i de olika grupperna.

Svenska barn (från 6 år) i Dar es Salaam går på ”International School of Tanganyika”, IST, fem dagar i veckan där all undervisning är på engelska. På Nordiska skolan har de sedan möjlighet att få den kompletterande svenskan. Just nu, våren 2012 är vi två lärare som har 3 grupper med svenska barn.

Grupp 1

Fyra 6-åringar kommer ½ timme i veckan. Det är en kort stund men vi brukar läsa en stund för barnen och därefter prata om innehållet i texten. Vi jobbar sedan med ljud och bokstäver samt små enkla ord. De får också tid för högläsning.

Grupp 2

Under en timma träffas fem 8-åringar. Eleverna har ofta stort behov av att prata av sig och vi ser det som en viktig stund att få göra detta med sina svenska kompisar. Vi jobbar mycket med grammatik och att ”hänga gubbe” då och då är ett roligt sätt att lära sig stava. De skriver också egna texter till bilder samt tränar läsning och läsförståelse med en lärare.

Grupp 3

Fem 9–12-åringar träffas under en timma. Eleverna jobbar ofta med att skapa egna texter t.ex. svenska jultraditioner, som sedan redovisas för gruppen, muntligt eller i form av posters. För närvarande skapar de en kalender som ska visa det svenska året.

Några barn tillfrågades varför de tror att det finns svenskundervisning i Tanzania? De svarar: ”skriva är kul, speciellt historier, skönt att ta paus från engelskan... annars får jag ingen chans att lära mig... hemma finns inga papper... för att skriva bättre”;

”när jag är tillbaka i Sverige vill jag va på samma ställe... man vill inte vara nolla i sin klass i svenska”; ”för att komma ihåg sin svenska”; ”skriva och läsa är roligt... annars glömmmer man svenskan”; ”så att man inte glömmmer bort svenskan när man kommer tillbaka till Sverige”; ”så jag kan prata med mina föräldrar”.

Några tankar från föräldrar om svenskundervisningen

I hem där tvåspråkighet förekommer, betonar föräldrarna vikten av att få undervisning i svenska. Flera engelsktalande föräldrar uttrycker sin önskan om att barnen ska tala svenska hemma och med sina svenska kompisar. Här kan dock ett dilemma uppstå, menar en pappa, när en nyinflyttad svensk kompis vill lära sig engelska.

En förälder beskriver hur sonens språkliga självförtroende har ökat i och med svenskundervisningen: ”de får känna samhörighet med andra svenska barn... för att komma ihåg svenskan”; ”hon skulle inte tala så mycket svenska om hon inte hade svenskan”.

Som lärare upplever vi att barnen är glada av att ”prata av sig” på lektionen. De har under hela dagen talat engelska i skolan och när vi sedan träffas, blir det naturligt att använda det svenska språket. De har långa dagar och mycket läxor från IST så det är förståeligt om de inte alltid är fokuserade eller har tid att prioritera svensklektionen. Något vi ser är att när barnen skriver svenska så lyser engelskan igenom, exempelvis att de ”ljudar” fel, föredrar c när det ska skrivas k eller ser inte skillnad på å, ä, ö. En svårighet som vi har, är att få vårt behov av undervisningsmaterial som litteratur tillgodosett på grund av leveranssvårigheter till landet.

Välkommen med frågor till Anneli Winberg eller Maria Almgren, ni hittar oss på vår webbplats: www.nordicschool.net

Sommarkurs i svenska 2012

Det blir sommarkurs i svenska på Billströmska folkhögskolan även 2012. Kursen börjar måndag 30 juli och avslutas lördag 18 augusti. Mer information på vår hemsida www.sverigekontakt.se. Anmäl dig senast 31 maj. Tänk på att antalet platser är begränsade och att kursen kan bli fullbelagd. Anmäl dig i tid!
Välkommen till Sverige sommaren 2012!

Att skriva deckare – en ny svensk folkrörelse

De är inte bara författare och journalister, de är domare, ekonomer, långseglare, läkare, lärare och trädgårdsmästare också, de som skriver svenska deckare, denna livaktiga genre med stor exportpotential. Strukturerna i dessa texter är märkvärdigt likartade.

När jag gick i tredje klassen i folkskolan så hängde en stor vit Sverigekarta längst ner i klassrummet – den färglades gemensamt och successivt, landskap för landskap, från Skåne norröver upp till Lappland. Det kan inte vara det enda klassrum som hade en sådan karta, och jag undrar ibland om det var denna systematiska metod som får svenskar att tänka i termer av landskap och dess kännetecken. Att våra föreställningar/fördomar om göteborgare och stockholmare, skåningar och värmlänningar är ett slags allmängods? Eller lever vi fortfarande i efterdyningarna av Nils Holgerssons landskaps-strukturerade resa?

Jag har i tidigare texter knutit landskap och författare samman: ”jordtunga textmassor från Skåne, blåsigast kusttexter från Halland och Bohuslän, trygga slätt- och mörka skogstexter från Östergötland, stolta och traditionstunga dalatexter, energiekonomiska och betydelsetäta norrländstexter och snabba, rörliga och verbrika storstadstexter.”

Nu är det samma sak igen; fast annorlunda – de nya svenska deckarförfattarna har mutat in varsitt landskap.

Wallanderland kring Ystad och södra Skåne är Henning Mankells revir, Norrland, det är Åsa Larssons, Bohuslän har Camilla Läckberg tagit hand om, utom Marstrand, för därifrån skriver Ann Rosman. Öland är Johan Teorins, från Gotland skriver Mari Jungstedt och Anna Jansson, Karin Wahlberg från Småland, Kjell Eriksson om Roslagen och Uppsala, Stockholm är utgångspunkten för de klassiska deckarförfattarna som Stieg Trenter och HK Rönlom – om vi inte skall starta redan med Carl Jonas Love Almqvist och Tintomara – och numera är huvudstaden också scenen för Liza Marklund, som var den som startade den nya vägen skribenter, för Roslund&Hellström och för Lars Bill

Lundholm som dessutom går ner på stockholmsstads-delnivå med sina böcker om Östermalm, Södermalm, Kungsholmen och Gamla stan. Sandhamn i Stockholms skärgård är platsen för Viveca Stens ruskigheter.

Småstadens besjungare var länge Maria Lang – Dagmar Lange – som i namn av Skoga beskriver sin hemstad Nora vars gåtor den ständigt piprökande Christer Wijk klarar av. Håkan Nesser skriver däremot om en fiktiv stad – Maardam och en likartad miljö, men nationsplacerad är Ingrid Hedströms deckare från Villette i Belgien.

Med texter av Åke Edwardsson, Katarina Kjellberg, Sven Westerberg och Helene Tursten i handen kan man vandra längs Göteborgs gator. Miljön är kartexakt – gata för gata, torg för torg, hus för hus – igenkänningsfaktorn är hög och det kan faktiskt kännas lite obehagligt att brott utspelar sig i ens eget P-hus på jobbet.

Är detta ett skäl till genrens popularitet – att vi, svenska läsare, rör oss i kända kvarter och i landskap som bekräftar våra stereotypa föreställningar? För utländska läsare är sverigebilden igenkännbar.

Eller är det tryggheten i den ständigt upprepade strukturen och de återkommande personerna som är hemligheten? Ett slags långserie-koncept som Kittyböckerna och Fem-böckerna? Helt enkelt uppgraderade ungdomsböcker, lätt vuxenanpassade Mästerdetektiven Blomqvist och Harry Potter.

Huvudpersonerna, både i de klassiska deckarna och i den nutida bokfloden är ofta lika levande som författarna:

Den fiktive Sherlock Holmes är mönstret, och hans fiktiva adress Baker Street ett reellt museum. Hercule Poirot, Miss Marple, Christer Wijk och Lord Peter Wimsey är föregångare till Lisbeth Salander, Martin Beck, Irene Huss, Erik Winter och Annika Bengtzon. Deras privatliv med relationer, skilsmässor, barn, sorger, alko-

holism, operaintresse, whiskeyfavoriter är tillsammans med miljön en sammanbindande story.

Den återkommande hjälten har ofta en sidekick, såsom Sherlock Holmes hade sin Dr Watson och Peter Wimsey sin betjänt Bunter så fanns vid Christer Wijks sida Puck Bure eller Camilla, Harry Friberg åt och samtalande med Vesper Johnsson, som utseendemässigt påminner om Hercule Poirot, Ture Sventon för på flygande matta med herr Omar. Detta parmönster är märkvärdigt ihållande: Blomqvist/Salander är kanske det tydligaste just nu.

Deckargenren etableras i Sverige 1893 med ”Stockholms-detektiven”, men dess första höjdpunkt är 1940-talet, då Stieg Trenter, Maria Lang, HK Rönlom, Vic Suneson är genrens stora namn. Nyorientering innebar några decennier senare paret Maj Sjöwall/Per Wahlöö med sin samhällskritik och politiska ansatser, och bland deras efterföljare finns polis/rättsystemsromanen av Leif G W Persson, Björn Hellberg, Olov Svedelid, Håkan Nesser, Kjell Eriksson, Henning Mankell, Arne Dahl.

Ungefär samtidigt som Sjöwall/Wahlöö påbörjar sin tioboksromansvit ”Roman om ett brott”, så introducerar Jan Mårtenson sin evigt medelålders, lätt överviktiga antikhandlare Johan Homan – lika förtjust i utsökt mat som nånsin Harry Friberg hos Trenter – med hans något originella problemlösarpartner, den kardedummakakeätande och uppenbarligen odödliga siameskatten Cléo de Mérode, som idag borde vara i 40-årsåldern.

”Deckardrottningar” kallas ibland de många kvinnliga författarna från det senaste decenniet: Liza Marklund, Aino Trosell, Åsa Nilssonne, Helene Tursten, Anna Jansson, Camilla Läckberg, Karin Alvtgen, Åsa Larsson, Bodil Mårtens-

son, Karin Wahlberg, Carin Gerhardsen, Camilla Grebe & Åsa Träff, Ingrid Hedström, Kristina Ohlsson, Katarina Wennstam med kvinnliga huvudpersoner som är poliser eller journalister, undersökningsdomare eller åklagare: Irene Huss, Maria Wern, Monika Pedersen, Annika Bengtzon, Martine Poirot, Svea Lundström Duval. Trenden är för övrigt skandinavisk.

Nå, men varför denna oerhörda fascination och marknadsmässiga framgång med böcker och pockets och filmer och TV-serier? Avkoppling? Intellektuell utmaning i pusseldeckarens problemlösningsmöjligheter som hos Sayers, Eco, Christie, Poe, Capote? Genrens gränstövande som hos Peter Høegs Fröken Smillas känsla för snö, Dostojevskis Brott och Straff eller Kung Oidipus? Spegling av samhället? Katarsis? Ett lagom stycke kravlös text för en tretimmars tågresä? En ond saga som alltid har ett lyckligt slut – det goda vinner, så som det alltid gör i sagor. Författaren har ett stenhårt kontrakt med läsaren – det måste gå bra, den skyldige måste få sitt straff och alla huvudpersonerna måste klara sig. (Elisabeth George bröt denna läsaröverenskommelse för några böcker sen när hon tog livet av Thomas Linleys hustru. För egen del lade jag ögonblickligen alla hennes böcker i en påse och lämnade in dem till Myrorna och har aldrig läst en rad av henne igen.)

Det är stora pengar i genren – varför inte säkra pensionen med eget skrivande? Marknaden verkar omätligt, författarparet Alexandra och Alexander Ahndoril som skriver under pseudonymen Lars Kepler fick sin första bok snabbt översatt till 34 språk! Stieg Larsons Millenniumtrilogi drar fram som en global löpeld.

Så här gör man:

Skapa en gestalt med samma genomslagskraft och inneboende konflikt som Sherlock Holmes, Hercule Poirot, Thomas Lynley eller Lisbet Salander. Hitta på ett bra namn. Omge denna person med en side-kick eller en grupp. Välj ett landskap eller en stad. Sätt upp en scenbild; miljö, klimat, årstid. Fixa en intrig med ett logiskt händelseförlopp från en ursprunglig händelse. Skriv fram ett rimligt motiv. Låt dialog och händelser driva berättelsen framåt. Lägg ut några villospår och snubbeltrådar. Bestäm berättarperspektiv och röst.

Plocka in en kriminaltekniker. Skissa strukturen med situation- komplikationer- klimax-upplösning-ordningen återställd. Lägg till en cliffhanger till nästa bok.

Så där: Klart. Filmrättigheterna på ingång.

Text: Ulla Berglindh, Ulla.Berglindh@ped.gu.se

SAMSPRÅK OM FLERSPRÅKIGHET

I hjärtat svensk: ”Svenska är så vackert!”

I Tyskland finns det många tysk-födda personer som hyser en djup kärlek till Sverige, svenskan och den svenska kulturen. Ofta är det Astrid Lindgrens böcker som ger upphov till denna nyfikenhet på det svenska. Carina Middendorf har träffat en tysk kvinna som har kämpat för att lära sig svenska och sedan föra vidare den till sina barn.

Claudia-Eva Hakelberg, 47, är tysk. Hon är född i Bayern och uppvuxen i en helt tyskspråkig miljö och hade ingen erfarenhet att tala något annat språk i vardagen. Ändå var det självklart för henne att låta barnen Astrid, 9, och Ulrike, 6, växa upp med svenska som aktivt språk hemma i Hamburg. Claudia-Evas man och barnens pappa Harald, 48, påstår själv att han inte ens talar svenska.

Barnsjuksköterskan Claudia-Eva, 26, jobbade på ett sjukhus på den lilla ön Nordeney och även om hon trivdes med livet på ön och det omväxlande arbetet på det lilla sjukhuset kände hon en diffus längtan till Sverige. Hon hade helt enkelt drabbats av den i Tyskland så vanliga sjukdomen ”Bullerby syndromet”. Som barn hade hon slukat alla böcker av Astrid Lindgren och den lilla interrailtrippen upp till Gällivare hade bara spätt på hennes längtan norrut. Alltså började hon att leta efter en möjlighet att ta sig till Sverige och

få stanna där lite längre än vad en vanlig semester kunde erbjuda. På omvägar fick hon höra talas om en stiftsgård i Rättvik, som visst skulle ta emot folk från hela världen för enklare köksarbete. Claudia-Eva visste inte vad en stiftsgård var eller var Rättvik låg, men blev ändå eld och lågor. Hon köpte ett tysk-svenskt lexikon och plitade ihop ett brev på egenhändig uppfunnen svenska och blev antagen som volontär till den 1 september 1993.

Upprätthålla svenskan

Claudia-Eva trivdes så fantastiskt bra i Rättvik att hon stannade ett helt år och lärde sig inte bara att sköta ett storkök utan också att prata flytande svenska. När hon till slut återvände till Tyskland, bestämde hon sig för att stanna i norra Tyskland, för att ha det lite närmare hem till sitt hjärtas nya hemland: Sverige.

BB på universitetssjukhuset Eppendorf i Hamburg blev Claudia-Evas nya yrkesmässiga hemvist och för att råda bot på den hemlängtan efter Sverige och svenskan som redan efter fyra veckor drabbade henne, sökte hon sig till den svenska sjömanskyrkan i Hamburg. Där togs togs hon emot med öppna armar. Hjälpa till vid julbasaren? Jajamansen! Sjunga i kören? Javisst! Pyssla? Gärna! Claudia-Eva ryckte in och hjälpte till där det behövdes och det bästa av allt: hon kunde prata svenska hela tiden. ”Det var så jobbigt att lära sig svens-

ka, så nu ville jag absolut inte glömma bort det!” förklarar Claudia-Eva som också läste böcker på svenska och ofta reste till Sverige för att hälsa på sina vänner där.

Föra vidare svenskan till barnen

När Claudia-Eva väntade Astrid, märkte hon att de samtal hon förde med sin bebis i magen var på svenska. Och samtalerna fortsatte att vara på svenska, även när bebisen fötts. ”Förutom mamma och pappa, så var hennes första ord gurka och tomat”, minns Claudia-Eva. Harald tyckte att det var en bra idé och stödde sin fru i att uppfostra dottern som tvåspråkig. ”Jag hade funderat i de banorna när min äldsta dotter Isgard föddes, men då blev det inte riktigt av” berättar han. Han hade läst en del om flerspråkighet och hade de teoretiska kunskaperna som de nyblivna föräldrarna tyckte behövdes. Claudia-Eva litade på sin känsla och tänkte, två språk är väl bättre än ett och skadar gör det säkert inte! ”Svenska är ett så vackert språk” säger hon lyriskt ”Det är så mycket vackrare än engelska och mycket vackrare än tyska!”

Nej, skadade verkar de två söta tjejerna inte vara! Ulrike som snart fyller sju år, tycker att det är bra att ha ett hemligt språk. Storasyter Astrid tycker att det är bra att kunna läsa och skriva på två språk. Båda barnen sjunger i den svenska barnkören i kyrkan och förra året firade

de premiär som luciätärnor. ”Men det roligaste var när vi dansade runt granen!” säger Ulrike med ett stort leende.

Lära känna även den svenska kulturen

”Ja, det är viktigt för mig att de inte bara får med sig språket” säger Claudia-Eva, ”jag vill att de ska lära sig något om kulturen också”. Midsommar firar de tillsammans med den svenska församlingen och båda flickorna har varsin svensk gudmor. De reser till Sverige ungefär en gång om året och läser svenska böcker och ser på svenska DVD-filmer hemma.

”Astrid hade en period i fyra-fem årsåldern, då hon vägrade att prata svenska” berättar Claudia-Eva. ”Då lekte barnen helst rollspel, och jag skulle alltid vara mormor och fick samtidigt instruktionen ”och du vet ju att mormor inte kan svenska!”

Ulrike är just nu inte så förtjust i att prata svenska och säger ofta att hon inte vill och att hon inte förstår, men hon har en envis mamma, som man måste vara om man ska hålla fart på mer än ett språk i familjen, så då förklarar mamma på tyska för att vara säkra på att Ulrike förstår och sedan går de tillbaka till svenska.

Claudia-Eva berättar att hennes ”storkökssvenska” från Rättvik inte har räckt till alla gånger, utan då har hon fått erövra

nya områden inom det svenska språket.

”När de började skolan, var jag tvungen att lära mig vad alla saker som de har där heter,” berättar hon. ”Vad är det för skillnad på pärm och mapp, till exempel?”

Just nu går inte barnen på kompletterande svenskaundervisning, som den skandinaviska skolan i Hamburg erbjuder, men det beror på tidsplaneringen och inte på att familjen Hakelberg inte vill. ”Vi får se hur det ser ut nästa termin” säger Claudia-Eva ”då kanske vi hinner med det”.

Framtidsprognos

”När det blir för svårt att förklara, då får jag sluta prata svenska med barnen” säger Claudia-Eva sorgset mot slutet av samtalet. Men det är svårt att tro att det finns något som kan bli för svårt för denna envisa och målmedvetna tvåspråksmamma. Det är väl bara att lära sig och så gör hon det! Den som skriver en jobbsökning utan grundkunskaper i språket med enbart ett lexikon som hjälp och dessutom får jobbet, för den kan inget område bli för svårt! Prognos: Claudia-Eva kommer att prata svenska med sina barn så länge som solen fortsätter att gå upp och ner. Och om det vill sig riktigt väl, så kanske pappa Harald också börjar prata svenska, för förstår, det gör han redan nu! Om barnen fortsätter att prata svenska med

mamma? Det kan man inte veta och inte heller råda över. Precis som i alla andra familjer som lever med mer än ett aktivt språk i hemmet, kan det bara vara ett erbjudande för barnen, inte ett tvång!

Text: Carina Middendorf, Hamburg
carina@svenskaintensiv.de

Har du erfarenhet av flerspråkighet?

Om du har det så finns möjligheten att skriva om dina erfarenheter i vår spalt Samspråk om flerspråkighet. Man kan skriva på många olika sätt, mer faktabetonat eller mer kåserande, kortare eller längre, och man kan få redigeringshjälp om det behövs. Man kan även skriva om sig själv, sina barn eller barnbarn, eller man kan presentera en skola, klubb eller region där flerspråkigheten frodas. Det är ju det som är viktigt här: att lyfta fram nyttan och glädjen av att kunna flera språk och språkliga varieteter. Det är viktigt att uppmuntra barn och unga människor att skaffa sig en så bred språklig repertoar som möjligt. Då öppnas med ens många dörrar.

Hör av dig till Monica Bravo Granström: mogranstrom@yahoo.es om du vill skriva något.

Studieresa till Gammalsvenskby och Krimhalvön

Vi i Västerviks lokalförening planerar åter en studieresa. Den här gången en höstresa i september till Gammalsvenskby i Ukraina med besök också på den autonoma halvön Krim.

För info och intresseanmälan ring: 070-287 00 13 (Jorid Williamson); 0490-211 20 (Hans-Christian Ageman) eller 0490-326 98 (Svenolof Conrads-son). Vi återkommer med detaljer och priser när vi vet det ungefärliga antalet intresserade. Välkommen med ett samtal (helst före den 1 maj)!

Foto: Andrey Petrov och Sofia Hoas

Swedex – modern svensk språktestning

swedex är ett test i svenska som främmande språk utvecklat av Folkuniversitetet. Det togs fram inom ramen för det EU-finansierade projektet Lingua II och fyllde med sin tillkomst ett stort tomrum: svenskan saknade ännu på 2000-talet ett modernt, internationellt certifikatstest i stil med Cambridge ESOL.

– Ursprungligen kom idén att utveckla Swedex från Svenska institutet. Det blev ett intressant och utmanande jobb för våra pedagoger, säger Göran Berger, rektor vid Folkuniversitetet i Västsverige, där man sköter administrationen av Swedex.

– Vi bestämde oss för att ta ett ansvar som vi egentligen tycker att staten har. Man finansierar nationella prov men har inte brytt sig om att ta fram ett test för människor som inte går i svenska skolor men ändå behöver dokumentera och kvalitetssäkra sin språkkännedom.

Karl Lindemalm, ansvarig för arbetet med nya uppsättningar av Swedex, menar att testet är nyskapande.

– Swedex utgår från Gemensam europeisk referensram för språk, GERS. Det prövar praktiska kunskaper inom de språkliga färdigheterna: höra, tala, läsa och skriva. Vi har varit noga med att inte göra ett test som bara testar grammatik eller ordkunskap. De områdena är integrerade i de andra färdigheterna.

Kopplingen till GERS bidrar till att göra Swedex internationellt gångbart. I andra länder har skolor och arbetsgivare anammat detta praktiska ramverk. Referensramen, framtagen av Europarådet, graderar färdigheter i språk på en skala i sex nivåer, från A1 till C2. För närvarande kan man ta Swedex på nivåerna A2, B1 och B2. På B2-nivå är man en självständig språkanvändare och har vad som krävs för att fungera på en vanlig svensk arbetsplats.

– Det är värdefullt med en bedömning som inte är kopplad till en kurs. Andra

svenska språktester rör sig inom skolans domäner och socialiserar in testtagaren i ett utbildningssystem. Eftersom referensramen är kommunikativ i sin utformning har Swedex blivit mer kommunikativt än andra test. Swedex prövar språkhandlingar man gör i verkligheten och testar vad man kan – oberoende av hur man har lärt sig det, säger Karl Lindemalm.

Andreas Eraybar, projektledare för Swedex, håller med om att den fristående bedömningen är en av de viktigaste saker Swedex tillför; möjligheten att utmana rådande strukturer och testa språkkunskaper utanför ett utbildningssystem som kan stå i vägen för den enskilde individen. För Andreas Eraybar är det en grundläggande jämlikhetsfråga.

– Swedex är ett socialt projekt. Vi vill möta individen i den situation han eller hon befinner sig och skapa nya förutsättningar för dem som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Med certifikatet visar de arbetsgivaren vad de kan och slipper fastna i ett utbildningssystem som håller dem tillbaka.

Både i Sverige och utomlands ser Andreas Eraybar potential att använda Swedex som lärandemål i undervisningen i svenska, och att med testet skapa en välbehövlig likriktning i bedömningen av svensk kunskaper.

– Betygsställningen skiljer sig mellan

olika länder. Swedex visar, med en vetenskaplig metod, faktiska kunskaper. Då testet är utformat efter GERS kan man vara säker på att de som tar Swedex befinner sig på den nivå deras resultat gör gällande, oavsett varifrån de kommer. Det är viktigt för arbetsgivare som efterfrågar ”goda kunskaper i svenska”.

Swedex har sin största marknad i utlandet. Genom idogt arbete på nätet har man lyckats nå en jämförelsevis liten och dåligt sammanhållen grupp människor världen över som intresserar sig för svenska språket – ofta med målet att arbeta i Sverige. Man kan idag ta Swedex på de flesta av jordens kontinenter. Det finns runt 70 testcenter utanför Sverige, många på europeisk mark, men även i länder som USA, Argentina, Japan och Sudan. Goda möjligheter till kulturella och andra utbyten öppnar sig alltså genom verksamheten. Och kanske viktigast av allt:

– Swedex är en senkommen men nödvändig pusselbit i etablerandet av svenskan som språk i Europa och världen. Jag tycker att arbetet med Swedex är en kulturgärning, säger Göran Berger.

Text: Andreas Åhs

Twin-Flag

Här kommer information om en ny produkt som passar alla utlandsvenskar, och alla som är ute och reser på olika håll i världen. Det är en liten dubbelflagga som kallas Twin-Flag med svenska flaggan till vänster och alla möjliga andra flaggor till höger. Den är snyggt utformad och finns dels som pin, dels som etikett med klister på baksidan. Den fästas enkelt på dina kläder. Det finns också en modell av

flaggorna som har en liten textremsa under vinkeln mellan flaggorna. De som är företagare kan få inskrivet sin www-adress och du som är privatperson kan få skrivet vad du själv önskar. Företagare kan dela ut en Twin-Flag etikett till alla deltagare under en konferens eller kundmöte. Att bära en dubbelflagga närmast hjärtat ses i många kulturer som hedrande. Mer information hittar du på www.twin-flag.com

Överstyrelsens årsberättelse för 2011

Årsmötet 2011 hölls söndagen den 22 maj ombord på färjan M/S Romantika mellan Stockholm och Riga i Lettland. I årsmötet deltog ett 40-tal medlemmar.

Överstyrelsens verksamhetsberättelse diskuterades, bokslutet godkändes och ansvarsfrihet beviljades. Det informerades kort om årsredovisningen och om det faktum att från 2012 kommer föreningens statliga stöd att komma från Utrikesdepartementet i stället för som tidigare Utbildningsdepartementet. Budget för 2011 och 2012 godkändes. Generalsekretären informerade om minnesmärkesprojektet och hur upplägget ser ut på föreningens hemsida.

Ordinarie ledamöter

Samtliga 11 ordinarie valbara ledamöter i överstyrelsen hade tackat ja till fortsatt uppdrag. Årsmötet antog förslaget.

Ledamöter: Bo Ralph (ordförande), Ulla Berglindh, Aimée Delblanc, Angela Falkengren, Lars E. Gossner, Gustaf Hultbom, Raija Hämelin, Sune Johansson, Torsten Nilsson, Sven Olof Nilsson, Roland Rundgren och Sven Salin.

Suppleanter

10 av de 11 suppleanterna hade tackat ja till fortsatt uppdrag. Arne Nilsson hade av sagt sig. Yvonne Mellblom föreslogs som ersättare. Årsmötet antog förslaget.

Suppleanter: Brittmari Ekholm, Gunvor Flodell, Gunilla Forsman, Hans Gyllingmark, Viktor Hennius, Marianne Inkinen-Järvi, Roland Levin, Yvonne Mellblom, Lars Rosén, Kjell Stjernlöf och Arne Zettersten.

Valberedning

Valberedningen har bestått av Gunnar Fjellander och Ingrid Ansebo. Gunnar Fjellander avsåg sig fortsatt uppdrag. Kerstin Sundborn föreslogs som ersättare. Årsmötet antog förslaget. Ingrid Ansebo omvaldes.

Revisorer

Till revisorer omvaldes Klas Björnsson och Lars Olof Jonasson med Håkan Jarkvist och Charlotte Börjesson som suppleanter.

Konstituerande sammanträde

Vid överstyrelsens konstituerande sammanträde utsågs Ulla Berglindh till vice ordförande, och Gustaf Hultbom åtog sig att fortsätta som skattmästare. Arbetsut-

skottet fick följande sammansättning: Bo Ralph (ordförande), Ulla Berglindh, Gustaf Hultbom, Roland Rundgren och Sune Johansson.

Överstyrelsen har under året sammanträtt fyra gånger och arbetsutskottet fem gånger. Monika Wirkkala från Svenska institutet har ständig närvarorätt vid överstyrelsens sammanträden.

Kansli

Föreningens kansli på Dicksonsgatan 6 har under verksamhetsåret letts av generalsekretären Lars Bergman. Sonia Linusson var ansvarig för ekonomi och administration fram till 13 maj då hon slutade sin tjänst. Ekonomin har därefter skötts av ekonomikonsulten Christina Jonebrant. Gunnel Hedberg, Peter Höglund och Conny Stoopendahl fortsatte på sina tjänster. Av personalen har Lars Bergman och Gunnel Hedberg varit anställda på heltid och de övriga på deltid. Sonia Linusson var anställd på heltid fram till sin avgång i maj.

Föreningens medlemstidning har utkommit med fyra nummer under året och har en medelupplaga på 2 400 ex. Tidningen utkom med 24 sidor per nummer. Layouthjälp, tryckning, inplastning och distribution sköttes av företaget ME University i Uddevalla. Distributionen utomlands, dit ca 2/3 av tidningarna går, har utförts av SwissPost.

Bokbeställningar från enskilda medlemmar runt om i världen har skett direkt till Bokus internetbokhandel. Beställningar av läroböcker från utbildningsenheter i utlandet har skötts av kansliet i samarbete med olika bokförlag. Detta har inneburit att svenska skolor och vuxenlärare i svenska har kunnat köpa läromedel till förlagspris och därmed erhållit böckerna till betydligt lägre priser.

Ekonomi

Under 2011 har värdet på föreningens värdepapper och likvida medel sjunkit till följd av den ekonomiska situationen i världen från 34,9 MSEK till 29,8 MSEK. Förvaltningen av föreningens tillgångar genom SEB:s Private Banking har lett till att föreningen fått en avkastning på ca 1,4 MSEK. Ansökningar om medel från Oscar Ekmans Stiftelse för Sverige i Utlandet beviljades med 365 000 SEK, vilket medgav nya och utökade aktiviteter i enlighet med föreningens målsättningar. Från Stif-

telsen Oscar och Maria Ekmans Donationsfond erhöles 300 000 SEK till projektet "Svenska minnesmärken i utlandet". I statligt stöd från Utbildningsdepartementet erhöles 797 000 SEK.

Svenska utlandsskolor

Under året har liksom tidigare paket med barn- och ungdomsböcker sånts ut; 39 stycken till svenska utlandsskolor och 162 till den så kallade kompletterande svenskundervisningen, alltså totalt 201 bokpaket. Dessa bredvidläsningsböcker har valts ut i samråd med sakkunnig personal och många har köpts in i anslutning till vårens bokrea. Dessutom har utmärta böcker kunnat köpas till synnerligen låga priser direkt från olika bokförlag.

Som vanligt har föreningen erbjudit svensklärare från olika länder, som kommit till Sverige, att besöka Dicksonsgatan och välja ut och ta med sig böcker från den samling med svenska böcker som regelbundet fylls på. Ibland kommer lärare med sina elever på besök och de får då möjlighet att botanisera bland böckerna och ta med sig några som de själva valt.

Stöd till Svenska folkhögskolan i Estland har fortsatt att utgå under året. Sverigekontakt hjälpte till att bygga upp skolbibliotek vid de två svenska skolorna på Koh Lanta i Thailand. Dessa projekt finansierades genom anslag från Oscar Ekmans Stiftelse för Sverige i Utlandet.

Sverigekontakt gav också i år ett stöd-bidrag till Svensk Utlandsundervisnings Förening (SUF). Sverigekontakt deltog även i den årliga sommarkonferensen för svenska utlandsskolor i Stockholm i augusti.

Svenskundervisning

Antalet vuxenlärare utomlands som är medlemmar i Sverigekontakt ökade under året från 639 till 703, varav de allra flesta bor och arbetar i Europa. Samtliga erhöles boken "Språket" av Lars-Gunnar Andersson som gåva och uppmuntran. Sverigekontakts huvudsakliga insats under året gäller den undervisning i svenska som bedrivs i olika former i många länder. Under 2011 inbjöds föreningen att föreläsa för vuxenlärare och -elever i flera länder där svenskundervisning bedrivs, samt för de tämligen många lärare som verkar inom den kompletterande svenskutbildningen. Man har efterfrågat föreläsningar som rör språkliga, litterära, historiska och

samhällsvetenskapliga ämnen. Kurser och föreläsningar av detta slag har erbjudits i Europa och Nordamerika vid flera tillfällen under året. Kostnaderna för dessa föreläsningaresor inbegriper nästan aldrig arvode, eftersom föreningen bland sina medlemmar räknar åtskilliga väl kvalificerade föreläsare.

Sverigekontakt höll fortbildningskurser i mars månad i Volkshochschulverein både i Nordrhein-Westfalen och i Niedersachsen. Programmet tog bland annat upp flerspråkighet i teori och praktik samt frågan om en litterär kanon. Ett tjugotal deltagare var på plats vid respektive tillfälle.

Under våren hölls i Zürich en tvådagarskonferens för svensklärare verksamma i Schweiz och södra Tyskland. De ca 25 deltagarna informerades om ny svensk skönlitteratur, om tendenser i svenska språket, om Swedex m.m. Ett inlägg om översättning från svenska till tyska uppskattades även.

I slutet av augusti genomfördes en liten musikalisk turné i Finland. Karin och Mikael Ljung Aust spelade och sjöng svenska melodier med syfte att få upp intresset för svensk musik och förbättra elevernas färdigheter i svenska. Sju spelningar gavs på fyra olika skolor.

Under ett veckoslut på hösten samlades ett 40-tal svensklärare i Budapest. De flesta kom från Ungern, men några hade tagit sig till konferensen från intilliggande länder. Konferensen innehöll inlägg om språk, litteratur, svensk skola m.m. Deltagarna blev även väl mottagna på den svenska ambassadörens residens under fredagskvällen, vilket blev en bra start på en innehållsrik helg.

Den årliga veckoslutskursen för svensklärare i de baltiska länderna genomfördes i oktober i Riga, Lettland med drygt 40 deltagande lärare från Estland, Lettland, Litauen, Vitryssland samt Kaliningrad i Ryssland. Arrangemanget var ett samarbete med Sveriges ambassad i Riga och deltagarna inbjöds till en mottagning på Sveriges ambassad på fredagskvällen.

Under året har föreningen riktat allt större fokus på Nordamerika och kommer så att göra under några år framöver. Tanken är att fortbilda och stödja svensklärare på denna kontinent och att skapa bestående nätverk som underlättar undervisningsarbetet. Två veckoslutskonferenser har under året genomförts i Nordamerika, en i Seattle under våren och en i Toronto under hösten. Båda drog ett 25-tal deltagare.

Som vanligt anordnades en internationell avgiftsbelagd sommarkurs i svenska tillsammans med Billströmska folkhögskolan på Tjörn under tre veckor från slutet av juli. Årets grupp av svenskstuderande be-

stod av 41 personer från 14 länder. Många av de europeiska länderna var representerade. De mest långväga studenterna kom från USA och Japan. Deltagarna delades in i tre grupper efter förkunskap. 23 deltagare kom från länder där inkomstnivån hindrade att de betalade full avgift, varför deras deltagande fick subventioneras. Dessutom fick 3 deltagare (en från Finland och två från Ukraina) delta som frielever.

Stipendier

Sverigekontakt har fortsatt att administrera ett program med s.k. friplatser vid svenska folkhögskolor. Under vårterminen studerade sålunda en person från Brasilien, en från Bulgarien, en från Polen, en från Rumänien, en från Ryssland och en från Moçambique med stipendier från Sverigekontakt på följande folkhögskolor: Billströmska, Tärna, Kyrkerud, Åsa, Ålsta och Klarälvdalen. Under höstterminen studerade en person från Ukraina, två från Polen, en från Estland, en från Rumänien, en från Vitryssland på Billströmska, Klarälvdalens, Tärna, Sigtuna och Wiks folkhögskolor, samt Geijerskolan. Båda terminsgrupperna har inbjudits till Göteborg för att bland annat träffa Sverigekontakts personal och höstterminens studenter deltog i Göteborgs lokalförenings Thanksgiving-middag i november.

Föreningen utdelade också stipendier till utlandssvenska barn för deltagande i sommarläger på västkusten. Den största delen av kostnaderna för detta täcktes av Oscar Ekmans Stiftelse för Sverige i Utlandet.

Andra aktiviteter

Mindre stöd har under året getts till LiteraturspracheSchwedisch i Hamburg, till en språk- och kulturreisa till Sverige från Tyskland, till arrangemanget runt årets svenskamerikan och till luciafirandet i nedre Schlesien i Polen.

I januari deltog generalsekreteraren i ett nordiskt möte i Oslo där våra systerorganisationer i de nordiska länderna samlades under två dagar och diskuterade gemensamma frågor. Sverigekontakt deltog även i "Utlandssvenskarnas parlament", arrangerat av föreningen Svenskar i Världen i Stockholm i augusti.

I början av juni hade ett 35-tal finska svensklärare sin regelbundet återkommande traditionella fortbildningsvecka i Sverige – denna gång i Valjeviken utanför Sölvesborg i Blekinge. Föreläsningar blandades med utflykter i Skåne och Blekinge. Detta arrangemang var ett samarrangemang med Hanaholmen i Finland och delfinansierades av Sverigekontakt.

I september deltog Sverigekontakt som utställare i mässan Bok & Bibliotek i Göteborg.

Under året har arbetet avseende svenska minnesmärken utomlands – materiella och immateriella - fortsatt. Ett idéseminarium hölls under hösten på Sverigekontakts kansli med experter från universitet bland andra. Ett hundratals minnesmärken har under året lagts in på Sverigekontakts hemsida. Föreningen avser att under några år framöver kartlägga, lyfta fram, beskriva och informera om dessa svenskminnen. Arbetet ska synliggöras på föreningens hemsida. Förhoppningen är även att Sverigekontakts lokalföreningar ska engagera sig i arbetet genom att ägna sig åt speciella objekt. Projektet stöds av Oscar och Maria Ekmans Donationsfond.

Göteborgs-Emigranten

Den senaste boken i Göteborgs-Emigrantens rapportserie, nummer 7 i ordningen, publicerades 2010 och har blivit väl mottagen. Forskningsprojektet har påbörjat arbetet på en ny volym under det gångna året. Forskningen koncentreras för närvarande till två fält. Dels prövas det material som finns tillgängligt om svensk utvandring till Australien under den senare delen av 1800-talet, dels är det ett försök att täppa till den lucka i registreringen av emigranter under 1860-talet, som länge har irriterat forskarna.

Svensk emigrationsforskning i stort har försvårats av Växjö kommuns beslut att ta över Emigranternas Hus för egna ändamål. Det har även begränsat möjligheten för Svenska Emigrantinstitutet att agera som en självständig forskningsinstitution. Eftersom Växjö varit Sveriges röst i det internationella samarbetet försvagas projektets möjligheter att agera på ett större forskningsfält. Göteborgs-Emigrantens kontakter med Karlstad och Swedish American Center fortsätter dock att blomstra och handfast hjälp med att skanna och digitalisera Bröderna Larssons stora brevsamling har erhållits. Det rör sig om ca 70 000 brev som denne emigrantagent tagit emot, med allehanda frågor från olika delar av Sverige, och frågorna har också besvarats. Publicering av detta material kommer att äga rum under 2012. Försäljningen av den gemensamt utgivna CD:n "Emigranten Populär" har fortsatt under året.

I Karlstad finns också det stora samarbetsprojektet Emiweb, där emigrationsmaterial från olika arkivägare görs tillgängligt på nätet. Under det gångna året har Emiweb utvidgats väsentligt och stabiliserats ekonomiskt. Det växande materialet från Skandinavien kompletteras med olika register och samlingar från USA. Göteborgs-Emigrantens Per Clemensson och Lennart Limberg sitter båda i Emiwebs styrelse. Genom detta samarbete, eller på egen hand, har projektet deltagit som utställare på Bok & Bibliotek i Göte-

borg, på Släktforskardagarna i Norrköping samt i olika lokala arrangemang.

Stiftelsen Lützenfonden

Styrelsen har under året bestått av civil-ekonom Oscar Ekman, Sturefors (ordförande), Riksföreningen Sverigekontakts generalsekreterare Lars Bergman, Göteborg (suppleant), kyrkoherde em. David Holm, Stockholm, fil.lic. Sune Johansson, Hindås, fil.dr. Lennart Limberg, Göteborg (suppleant), och Dr.phil. Inger Schuberth, Wachtberg/Bonn (sekreterare och verkställande ledamot). Under året har styrelsen haft fyra protokollförda telefonmöten: 15 februari, 4 maj, 21 september och 8 december.

Verksamhet

Sekreteraren har under året suttit ordförande vid två sammanträden med Kapellstiftelsens styrelse i Lützen: den 11 mars och den 9 september. Även i år har antalet besökare på minnesplatsen hållit samma nivå som föregående år, ca 6000. Förberedelserna inför Wallensteinutställningen har pågått hela året med kontaktresor till museer och arkiv i Güstrow, Stralsund, Greifswald, Alte Veste, Cheb, Tachov, Prag, Mnichovo Hradiště, Jicin och Frýdlant. Möten med den vetenskapliga referensgruppen har hållits i Lützen i mars och i oktober. Under hösten har Inger Schuberth arbetat med utställningskoncept och med väggtexter. Sekreteraren var närvarande i Worms när 2011 års Gustav Adolfspris delades ut till den världsberömda violinisten Anne Sophie Mutter för hennes insatser för barnhem i östra Europa.

Vetenskapligt

Under våren och hösten utfördes ett kontinuerligt forskningsarbete med minnesplatsens gästböcker. Det resulterade dels i en artikel till en vänbok för professor Nils Erik Villstrand vid Åbo akademi, Med penan i högsta hugg. Lützenmonumentets besökare 1837–1847, dels i ett föredrag vid ett vetenskapligt kollokvium i Greiz (se nedan). I juli kunde forskningsresultaten från kollokviet i Lützen i november 2009 presenteras i publikationen *Leben und Sterben auf dem Schlachtfeld bei Lützen*. Under hösten har ett intensivt arbete pågått med publikationen till Wallensteinutställningen *Die blut'ge Affair' bei Lützen - Wallensteins Wende*. I november deltog Inger Schuberth i den internationella konferensen *Schlachtfeld und Massengrab i Brandenburg*.

Föreläsningar

Föreläsningar har under året hållits vid Mikaelikyran i Tallinn, för Sällskapet Stockholmsakademikerna samt vid det av

universitetet i Chemnitz anordnade vetenskapliga kollokviet i Greiz rörande regionala minnesorter.

Den 6 november 2011

Uppslutningen i Lützen var stor och den Svenska Victoriaförsamlingen i Berlin deltog med drygt 20 medlemmar.

Lokalföreningarna

Lokalföreningen i Stockholm

Stockholms lokalförening hade vid årsskiftet 2011/12 77 medlemmar inklusive 14 ständiga medlemmar. Styrelsen har under året haft fem protokollförda sammanträden, till vilka David Holm och Margareta Hammerman (som representant för Svenska Odlingens Vänner) adjungerats.

Föreningen höll sitt ordinarie årsmöte den 12 april 2011 i Svenska institutets lokaler i Gamla Stan i Stockholm. Efter sedvanliga årsmötesförhandlingar och förtäring höll professor em. Arnold Barton ett anförande över ämnet "Rikssvenska reaktioner på amerikaemigrationen". Han belyste i sitt anförande bl.a. Vilhelm Lundströms och Riksföreningens synpunkter på amerikaemigrationen.

Stockholms lokalförening inledde under hösten 2011 i samarbete med Studieförbundet Sensus en seminarierie på temat "Where in the World am I?". Seminarierna, som hålls på engelska, är avsedda för utländska medborgare, som tillfälligt vistas i Sverige som anställda på ambassader, företag eller som studenter. De ska belysa svensk historia, kultur och identitet från 1000-talet fram till våra dagar. Seminarieriet kommer att fortsätta under våren 2012.

Föreningens sedvanliga julfest ägde rum den 8 december i Svenska institutets lokaler med över 40 deltagare inklusive representanter från Helsingfors och Svenska Odlingens Vänner. Efter trivsamt samvaro med glögg, jultallrik, kaffe och kakor och lotterier kåserade f.d. generalsekreteraren i Sverigekontakt Lennart Limberg över ämnet "Kan svenskheten bevaras utomlands? – Sverigekontakts betydelse för svenskheten i bl.a. Estland". Lennart Limberg belyste vilka problem den svenska kulturen och det svenska språket har i dagens Finland och Estland, men också vilken stor betydelse Sverigekontakt har haft – och har – för bl.a. svenskundervisningen utomlands.

I samband med inbjudan till julfesten skickades ut ett antal exemplar av den nya broschyren om Sverigekontakt för spridning bland vänner och bekanta. Broschyren delades också ut vid seminarierna – liksom vid olika arrangemang som Svenska Odlingens Vänner och Kulturrådet för den svenska minoriteten i Estland anordnat.

Samarbetet med den Anglikanska församlingen har fortsatt under året, bl.a. inför seminarieriet om svensk historia och kultur. Samarbetet med Estlandssvenskarnas kulturförening Svenska Odlingens Vänner (SOV) har också fortsatt och föreningen har deltagit i dess aktiviteter, bl.a. i Estlandssvenskarnas hembygdsdag, där John Chrispinsson berättade om sin bok "Den glömda historien". SOV har även deltagit i lokalföreningens aktiviteter. Ett fortsatt samarbete planeras kring svenska minnesmärken i Estland.

Styrelsen har under året ägnat en hel del tid åt att planeringen för Riksföreningens årsmöte i Stockholm den 12-13 maj 2012.

Lokalföreningen i Helsingfors

Styrelsen har under året sammanträtt tre gånger. Årsmötet hölls 18 april på Hanaholmens kulturcenter för Sverige och Finland. Efter de stadgeenliga förhandlingarna kunde deltagarna vid detta tillfälle se en isländsk film *The good heart*. I Riksföreningens överstyrelse har Sverigekontakt i Finland under året representerats av fil.mag. Raija Hämeelin med Marianne Inkinen-Järvi som suppleant.

Det goda samarbetet med Hanaholmens kulturcenter och Svenska nu, som inleddes 2005 har fortsatt. Tema för årets seminarium som hölls 21 november var "Kommunikation och framgång". De cirka 150 deltagarna från 6 högskolor och yrkeshögskolor i Helsingfors med omnejd deltog livligt i debatterna och tyckte att de båda medverkande från Sverige, Peter Jelkeby (Clas Olsson) och Joakim Wedlund (Advokatbyrå Roschier) hade mycket intressant att säga. Också i år hade Riksföreningen donerat ett stipendium - en treveckors internationell sommarkurs i svenska på Tjörn - som kan sökas av deltagarna i seminariet. Sommaren 2011 hette stipendiaten Mikko Saastamoinen.

Riksföreningens uppmaning till sina utländska lokalföreningar att kartlägga svenska minnesmärken i sina respektive länder har tagits på allvar och behandlats vid möte efter möte. I Finland är minnesmärkena så många och vitt spridda att uppgiften förefallit omöjlig för våra begränsade resurser. Ett eventuellt samarbete med skolorna i Finland har diskuterats.

Riksföreningens broschyr tillsammans med infobladet om lokalföreningen har sänts till alla föreningens medlemmar i Finland.

Årets stipendiebok, Staffan Bruuns *Strange love* donerades av Schildts förlags AB med stöd av Svenska folkskolans vänner. Utskicket sköttes av förlaget, som stod för porto- och förpackningskostnaderna. 600 ex sändes till finska gymnasier.

Lokalföreningen på Åland

På Åland var det årsmöte i april och hela styrelsen omvaldes. Under året har föreningen vid tre tillfällen arrangerat "litterär salong", där främst lokala författare har läst sina texter, men där även musik och allsång förekommit.

En utflykt till Vårdö genomfördes i vackert väder med mat och dryck på Simskåla vårdshus. På Simskåla besöktes både författaren Anni Blomqvists hem och hembygdsgården.

Svenska dagen den 6 november firades traditionsenligt.

Lokalföreningen i Göteborg

Ett flertal aktiviteter har under året ägt rum med mellan 20 och 45 deltagare. I februari talade Rune Dahlstrand på ett möte om sin bok "Kärlek till sjöss", där han berättar om sina år på havet och om sin egen kärlekshistoria. Månaden därpå var det årsmöte och i maj arrangerades en resa till Mariedals slott i samarbete med Göteborgsregionens Släktforskare. Förutom slottet besöktes Skara domkyrka och Skara gamla bibliotek.

Under hösten föreläste Sune Persson om "de vita bussarna" på Volvo Museum. De vita bussarna användes i slutet av andra världskriget för att rädda främst skandinaver som satt i tyska fångläger. Likaledes under hösten föreläste Lenart Limberg om sin tid och sin forskning i Australien under titeln "Svenska kängurur i Australien".

I november var det dags för den årligt återkommande Thanksgiving-middagen med deltagande av Sverigekontakts sex folkhögskolestipendiater bland de sammanlagt 25 personerna. Stipendiaterna berättade kortfattat om sin tid i Sverige och sina intryck härifrån. Middagen arrangerades detta år i Tandläkarsällskapets festlokal.

Det traditionella adventskaffet med Lucia i Sverigekontakts lokaler på Dicksonsgatan i Göteborg var som vanligt uppskattat och drog fullt hus. Stämningen höjdes ytterligare genom kassören Kjell Stjernlöfs underhållande spel på ukulele.

Övrigt

Föreningen har under höstterminen gett Sverigekontakts stipendiat Damian Kosiba från Polen ett stöd om 8 000 kronor. Medlemmarna har inbjudits att delta i arrangemang anordnade av GöteborgsRegionens släktforskare och Finsk-svenska föreningen. Medlemmarna har erbjudits biljetter till rabatterat pris till Akademiska körens vår- och julkonserter.

Lokalföreningen i Malmö-Lund

Lokalföreningen har utöver årsmötet haft fyra allmänna föreningsmöten. I samband med årsmötet gav Lars Bergman personliga reflektioner över sina år i Asien. Ett av vårens möten var ett studiebesök på Malmöhus slott.

Vid höstens första möte berättade Ann-Marie Persson om Gammalsvenskby i Ukraina där hennes pappa föddes innan han som ung flyttade till Gotland. Höstens andra möte gick i sångens tecken; Svenska skolvisor – Så sjöng vi förr. Inga-Maj Stenström hade med sig fiolen och sjöng skolvisor från sin skoltid i folkskolan på Österlen. Alla kom ihåg både Alice Tegnér, Elsa Beskow och sångboken Niska vi sjunga.

Resan till Stralsund, som måste inställas 2010, blev av 2011 i september. På lördagen besöktes Rügen medan söndagen tillbringades mest i Stralsund. Vår vänförening hade ordnat programmet och förhoppningsvis kan Malmö-Lund-föreningen bjuda Stralsundsborna på något lika trevligt hösten 2012.

Lokalföreningen i Uppsala

Uppsala lokalförenings medlemsantal har minskat dramatiskt under den senaste tioårsperioden. Lokalföreningarna i Stockholm och Uppsala har inlett ett samarbete vilket innebär att medlemmarna i Uppsala inbjuds att delta i de aktiviteter som Stockholms-föreningen anordnar.

Lokalföreningen i Västervik

Årsmötet 2011 hölls på Västerviks Museum. I samband med detta berättade makarna Rose Marie och Bertil Jobéus om livet som Sveriges officiella representanter i olika länder. En utomstående kan uppfatta diplomatlivet som lockande, men verkligheten kan vara nog så påfrestande. För barnen kanske det svåraste är byte av språk, kamrater och skolor. I slutändan har det dock visat sig att alla ansträngningar betalat sig i form av öppenhet, skaparglädje och förståelse för andra människor. Föredraget samlade nära 50 intresserade deltagare som ställde många frågor. I årsmötet deltog 17 föreningsmedlemmar.

Gammalsvenskby i Ukraina har under året fått flera dvd-filmer med svenskt tal och undertext på svenska. Dit har också skänkts olika lexika, bildordböcker och broschyrer om svenska högtider, liksom några Astrid Lindgren-böcker på ryska om Emil i Lönneberga, Pippi Långstrump med flera.

Liksom tidigare år har Västerviksföre-

ningen skänkt bokpaket till Hyvinge svenska skola norr om Helsingfors.

Liksom tidigare har det under 2011 delats ut stipendier till två skolelever från finskspråkiga områden för en treveckors kurs i svenska vid Billströmska folkhögskolan. Projektet refererades även denna gång i finskspråkiga lokaltidningar.

Under året har en studiecirkel som behandlat Estland genomförts. Tonvikten var lagd på svensk kultur och historia i Estland. Studiecirkeln utnyttjade i stor utsträckning internetsamarbete varför deltagare även utanför Västervik deltog. Som avslutning gjordes en resa till Tallinn och de gamla svenskbygderna längs Östersjöskusten. Resan samlade 16 deltagare. Totalt fick föreningen ett tillskott av fem nya medlemmar.

Till sist

En redovisning av årets hela verksamhet kan aldrig bli fullständigt rättvisande. Ovanstående bör ändå ge en god bild av vad som förekommit. Att döma av reaktionerna från avnämarna har föreningens insatser också varit uppskattade. Mängder av tack i olika former strömmar ständigt in till kansliet. Ett urval brukar redovisas vid överstyrelsens sammanträden, allt bevaras. Den direkta kontakten med dem föreningen är satt att tjäna är mycket stimulerande.

Det är också den beredvillighet att bistå föreningen i dess arbete som många visar. Medlemmarnas engagemang är en förutsättning för att verksamheten skall kunna bedrivas väl, men det är märkbart hur intresserade många andra också är. Denna attityd bildar en avgörande grund för arbetet och skapar dessutom ekonomiska förutsättningar för att de intentioner som föds också ska kunna förverkligas. Överstyrelsen vill därför gärna tacka alla som på olika sätt bidragit till ännu ett framgångsrikt år och hoppas på fortsatt gott samarbete.

Göteborg i februari 2012

Bo Ralph
ordförande

Lars Bergman
generalsekreterare

Nutidsorientering

Följde du med vad som hände i Sverige vintern 2011–2012?

1. Vem är detta?

- A. Vänsterpartiets nye ledare Jonas Sjöstedt
- B. Volvos nye VD Olof Persson
- C. Socialdemokraternas nye ledare Stefan Löfven

2. Den före socialdemokratiske ledaren Håkan Juholt är ännu inte helt glömd. Vad är en "juholtare"?

- A. Ett förhastat uttalande, som man snart tvingas backa från
- B. En typ av mustasch
- C. Ett eftertänksamt uttalande

3. Rolf-Göran Bengtsson har blivit etta på världsrankingen i hästhoppning. Vad heter den häst, som han ofta rider?

- A. Blanka
- B. Manga
- C. Ninja

4. Det är tradition att en skådespelare läser Tennysons "Nyårsklockan" från en scen på Skansen i Stockholm på nyårsaftons kväll. Vem har gjort det de senaste åren?

- A. Michael Nyqvist
- B. Jan Malmsjö
- C. Peter Stormare

5. Jerringpriset är svenska folkets stora idrottspris. Vem fick Jerring-priset för sina prestationer under 2011?

- A. Therese Alshammar
- B. Rolf-Göran Bengtsson
- C. Zlatan Ibrahimovic

6. Vad äter svenskarna på Fettisdagen i februari?

- A. Våfflor
- B. Raggmunk med vispad grädde
- C. Semlor

7. Börsen i Sverige backade i Sverige under 2011. Hur mycket?

- A. 18%
- B. 12%
- C. 9%

8. Förnamns popularitet kommer och går. Vilket var det populäraste flick- respektive pojknamnet till nyfödda under 2011?

- A. Elsa och Johan
- B. Maja och Erik
- C. Alice och William

9. År 2012 hyllar man August Strindberg. Varför?

- A. Han skulle ha fyllt 100 år i år.
- B. Det är 100 år sedan han avled.
- C. Det är 100 år sedan Hemsöborna publicerades.

10. 1 januari sänktes restaurangmomsen. Hur mycket moms får du nu betala på din restaurangmat?

- A. 6%
- B. 12%
- C. 0%

11. Detta är en under senare tid mycket omtalad och populär artist. Vad är hennes artistnamn?

- A. Laleh
- B. First Aid Kit
- C. Helal

12. Skandinavien största filmfestival fyller 35 år 2012. I år visades 429 filmer från 80 länder. I vilken stad arrangeras filmfestivalen?

- A. Stockholm
- B. Trollhättan
- C. Göteborg

13. Klädföretaget H&M har under senare tid öppnat butiker med exklusivare kläder. Vad kallas dessa butiker?

- A. H&M1
- B. COS
- C. H&MQ

14. Sveriges nya prinsessa fick namnet Estelle. Det namnet har funnits i släkten Bernadotte även tidigare. Vem bar det namnet?

- A. Oskar II:s hustru
- B. Folke Bernadottes hustru
- C. Gustaf VI Adolfs första hustru

15. I Malmö har det varit mycket poliser på gator och torg under början av 2012. Varför?

- A. Protester mot att danskar tar jobben i Malmö
- B. Poliser från hela landet har tränat patrullering
- C. Ett flertal mord är ouppklarade

Skicka in de rätta svaren till Sverigekontakt, Box 53066, 40014 Göteborg senast 30 april 2012. Du kan också mejla svaren till info@sverigekontakt.se.

Bokpris till de tre först öppnade rätta svaren.

Lösning förra numrets nutidsorientering

Lösning till nutidsorienteringen nr 4, 2011 var: 1A, 2A, 3C, 4B, 5C, 6A, 7B, 8B, 9C, 10A, 11B, 12B, 13C, 14C, 15B.

Pristagare

Barbro Hansson, Jonsered
Marjatta Öörni, Ii, Finland
Carin Brolin, Härnösand

GRATTIS!

SVERIGES LEDANDE INTERNATSKOLA

Gymnasie- och grundskoleutbildning åk 7-9. Utbildning på svenska eller engelska.
IB-program sedan 25 år med mycket goda resultat.
Mångfald av fritidsaktiviteter. Nära kontakter med högskolor och näringsliv.

SIGTUNASKOLAN HUMANISTISKA LÄROVERKET

Telefon: +46 8 592 571 00
www.sshl.se

